

LESU ZDAR

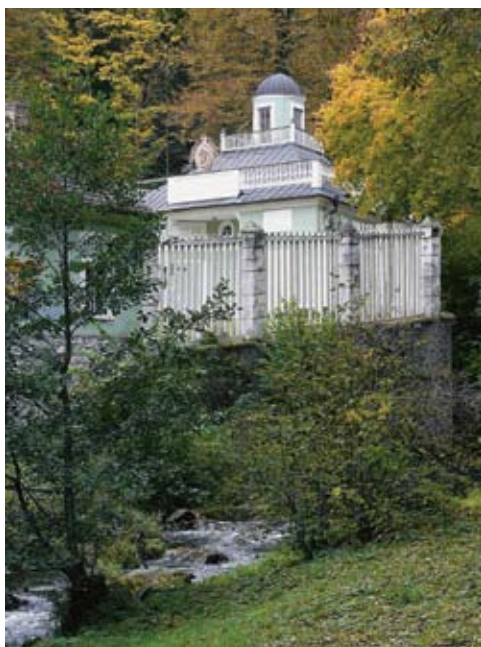
1/09

Elektronické aukce dříví

Terčino údolí

Výběrný les a vichřice

Toulky Vodňanskem

- 3 úvodní slovo
- 4 elektronické aukce dříví
- 6 výběrný les a vichřice
- 10 Terčino údolí, krajina v romantickém hávu
- 14 fotosoutěž říjen–prosinec
- 16 časopis Háj – ročník IV, rok 1875
- 18 daňci nosí „lopaty“
- 20 toulky Vodňanskem, krajem lesů a rybníků
- 25 o lidech a lesnictví s Ing. Bedřichem Fišerem
- 26 pojďte hádat a soutěžit s Lupínkem a Jehličkou
- 26 lesní pedagogika na LS Černá Hora

Vážení čtenáři, tímto číslem se s Vámi loučí tištěná verze časopisu Lesu zdar. Od února se s ním budete setkávat v nové internetové podobě.

LESU ZDAR **Časopis lesníků a přátel lesa**

Adresa redakce:
LČR, s. p., Přemyslova 1106, 501 68 Hradec Králové,
tel.: + 420 495 860 217, + 420 724 524 064, fax: + 420 495 262 391, e-mail: lesuzdar@lesy.cz

Vydává: Lesy České republiky, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8, IČ: 42196451,
Evidenční číslo Ministerstva kultury: 11416, ISSN 1214-4835

Redakční rada: Předseda: RNDr. Jiří Stonawski
Členové: Ing. Kamil Bjaček, Ing. Pavel Starý, Ing. Tomáš Sajdl, Ing. Petr Zvolánek,
čestný člen Ing. Jaromír Latner, CSc.

Redakce: Ladislava Řehounková

Podepsané články nemusí nutně vyjadřovat stanovisko vydavatele.
Redakce si vyhrazuje právo krácení příspěvků.

Sazba: Studio Marvil

Tiskne: Casus Direct Mail, a. s. Přetisk povolen pouze se souhlasem redakce.
(Uzávěrka příštího čísla 3. 2. 2009)

úvodní slovo

Milé kolegyně, milí kolegové,

na počátku roku a současně v prvních dnech svého působení v nové funkci bych rád využil možnosti popřát Vám prostřednictvím našeho podnikového časopisu do roku 2009 mnoho zdraví a osobních i pracovních úspěchů.

— Loňský rok samozřejmě přinesl věci dobré i špatné, je však velmi těžké hodnotit, kterých bylo víc. Za každým z Vás zůstal kus práce, za který Vám jménem podniku děkuji, ale jako nového generálního ředitele mě samozřejmě více než to, co bylo, musí zajímat to, co bude.

— A to je pro každého z nás velká neznámá – očekávání pro tento rok jsou totiž poněkud rozpačitá. Všichni jsme si vědomi, že byl-li rok 2008 náročný, letošek ho v tomto ohledu zcela jistě překoná. Každý den na nás útočí negativní informace z naší ekonomiky i z okolních zemí, které podnik při dnešní propojenosti hospodářství nesporně ovlivní. Čísla a další ukazatele různých prognóz se stále mění podle toho, kdo je sestavuje a jak přicházejí nové a nové údaje. Budoucí realitu je těžké odhadnout. Například pokles cen dřeva nám působí starosti už nějakou dobu, ale jakými dalšími způsoby se nás celosvětová krize dotkne, to se teprve ukáže.

— Přesto – a možná spíš proto – musíme být připraveni čelit i situacím nepředvídatelným. Vypracování a aktualizace krizové strategie je tak naším hlavním úkolem pro nejbližší období. Ruku v ruce s ní pak musí jít obecná strategie podniku. Můžete říci, že ta je přece jasná – starat se dobře o lesy, které máme v majetku. To ale není strategie, to je poslání. Poslání, které je možné naplňovat mnoha kroky, aktivitami a postupy – a o výběru těch nejvhodnějších mluvím.

— K určení a realizaci obou strategií přispěje svým dílem každý z nás. Někdo více, někdo méně. Doufám, že těch prvních bude většina.

— Kolegyně a kolegové, dovoluji mi k mým přáním ze začátku tohoto úvodníku přidat ještě jedno: aby Vás příští rok touto dobou novoroční ohlédnutí za rokem 2009 naplnilo hrdostí a spokojeností nad sebou samými i nad celým naším podnikem.

Ing. Svatopluk Sýkora, generální ředitel

elektronické aukce dříví

Bilance roku 2008

Obchodní kanál elektronické aukce dříví, fungující jako část obchodní činnosti Lesů ČR, s. p., uzavřel druhý rok své existence. Rok 2007 byl spíše zkušebním, v roce 2008 se již prodej dříví přes elektronické aukce plně rozvinul.

OHLÉDNUTÍ ZA ROKEM 2008

První kvartál r. 2008 začal v elektronických aukcích až 23. ledna z důvodu přechodu na jiného organizátora. Organizátorem pro rok 2008 byla společnost aplis.cz, a. s. Vzhledem k dobré spolupráci, ochotě a profesionalitě pracovníků organizátora se podařilo elektronické aukce zprovoznit v poměrně krátké době.

— Poté, co se obchodníci LS, LZ a KŘ do obchodního kanálu elektronických aukcí aktivně zapojili, zobchodovalo se v prvním kvartálu více jak 18 tisíc m³ dříví na OM/ES. Vysoutěžená cena prodaného dříví se vyšplhala na více jak 28 mil. Kč. Množství prodaného dříví prvního kvartálu 2008 překonalo množství prodaného dříví roku 2007 (obchod přes elektronické aukce dříví v r. 2007 aktivně začal až v měsíci dubnu) a to i vzhledem k situaci, která nastala počátkem března r. 2008 – střední Evropu zasáhla vichřice Emma.

— Druhý kvartál i přes následky zmíněné vichřice začal poměrně úspěšně. Množství prodaného dříví za jednotlivé měsíce sice kleslo o cca 2 tis. m³, ale stále se pohybovalo okolo 5 tis. m³. Dříví zobchodované za celý druhý kvartál tedy nakonec činilo přes 15 tis. m³ za bezmála 17 mil. Kč.

— Třetí kvartál roku 2008 byl slabším z několika důvodů: obvyklá situace v lesnictví v letních měsících a řešení kůrovcových a nahodilých těžeb, minimální výroba a prodej listnáčů atd. Tyto i další důvody měly bezpochyby vliv na to, že bylo zobchodováno přibližně poloviční množství dříví oproti druhému kvartálu. Nejvíce vyrobeného dříví bylo prodáno v měsíci srpnu, a to bezmála 4 tis. m³, celkem pak za třetí kvartál 7 tis. m³, přičemž vysoutěžená cena činila přibližně 7 mil. Kč.

— Čtvrtý kvartál roku 2008 byl obchodně nejslabším z celého roku. Bylo nabídnuto pouze 8 tis. m³ dříví, prodána pak přibližně čtvrtina – 2 tis. m³ za necelé 3 mil. Kč. Malé množství nabídnutého i zobchodovaného dříví vychází především

z celkové situace na trhu a z toho plynoucí malé poptávky regionálních odběratelů jednak po dříví obecně, jednak po listnatém dříví, které se běžně ve čtvrtém kvartálu již opět plně obchoduje. Dalším důvodem je nutnost plnění ostatních obchodních smluv a jejich vyrovnání přicházející s koncem roku a dále snaha o rozvíjení dalšího z veřejných trhů – komoditní burzy.

— Během roku 2008 se podařilo plně rozjet a dostat do povědomí uživatelů tzv. zabezpečené elektronické aukce, což jsou aukce, které probíhají na základě principu obálkového výběru (nikdo, ani pracovníci organizátora či LČR, nevidí podané nabídky účastníků během procesu aukce; nabídky jsou viditelné až po jejím řádném ukončení).

— Novinkou se na počátku IV. kvartálu stalo zavedení nového způsobu prodeje formou elektronických aukcí – tzv. aukcí otevřených (účastníci vidí všechny anonymně podané nabídky již v průběhu aukce včetně nabídky aktuálně nejvyšší). Otevřené aukce byly během čtvrtého kvartálu vypsány pouze tři. Jednak z důvodu prvotního vyzkoušení v aplikaci a jednak z důvodu obtížné vybíraného poptávaného sortimentu vzhledem k celkové situaci na trhu. I přes pouhé vyzkoušení otevřených aukcí je možné říct, že se v elektronických aukcích podařilo vytvořit nový způsob prodeje, který tento obchodní kanál oprostí od stereotypu, přiblíží registrovaným subjektům a v budoucnu zvýší jejich soutěživost u nabízených poptávaných sortimentů.

— Rok 2008 byl pro elektronické aukce důležitým obdobím. Do obchodování touto cestou se zapojili všichni obchodníci, což přispělo k rozšíření tohoto obchodního kanálu a hlavně k jeho využívání. Pracovat s internetovou aukční aplikací se tak naučili nejen pracovníci LČR, ale i naši registrovaní obchodní partneři (ke konci roku 2008 je registrováno 250 subjektů), bez nichž by elektronické aukce neměly šanci na existenci.

VÝHLED NA ROK 2009

Pro rok 2008 byla organizátorem elektronických aukcí společnost aplis.cz, a. s. Stala se vítězem výběrového řízení na poskytování služeb spojených s provozem elektronických aukcí konaném ve druhé polovině roku 2007. Na základě uzavřené Smlouvy však spolupráce mezi LČR, s. p., a aplis.cz, a. s., potrvá do konce ledna roku 2009. Vzhledem k této skutečnosti proběhlo v září roku 2008 nové výběrové řízení, a to na služby spojené s provozem elektronických aukcí na rok 2009 a 2010.

Měsíc	Nabídnuto [m ³]	Zobchodováno [m ³]	Vysoutěžená cena [Kč]
r. 2007	40 907	14 427	21 179 366
I. Q	67 205	18 232	28 428 756
II. Q	47 926	15 021	16 934 233
III. Q	19 174	7 169	6 830 853
IV. Q	8 053	2 180	2 848 342
r. 2008	142 359	42 602	55 042 184
Celkem na EA	183 266	57 029	76 221 550

Bilance EA dle dřevin – rok 2008

Jehličnaté dřeviny		Zobchodováno [m³]			
Dřevina	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q	
SM	6 865	9 727	3 826	490	
SM/JD	550	460	310	0	
JD	0	589	55	0	
BO	1 176	568	1 595	370	
MD	1 458	317	390	145	
Ostatní jehl.	320	558	130	0	
Celkem	10 369	12 219	6 306	1 005	

Listnaté dřeviny		Zobchodováno [m³]			
Dřevina	I. Q	II. Q	III. Q	IV. Q	
BK	4 361	1 263	297	25	
DB	2 517	1 089	150	536	
JS	200	155	0	114	
List.měkké	370	90	135	0	
List.tvrdé	415	205	281	500	
Celkem	7 863	2 802	863	1 175	

Bilance EA dle KŘ/LZ – rok 2008

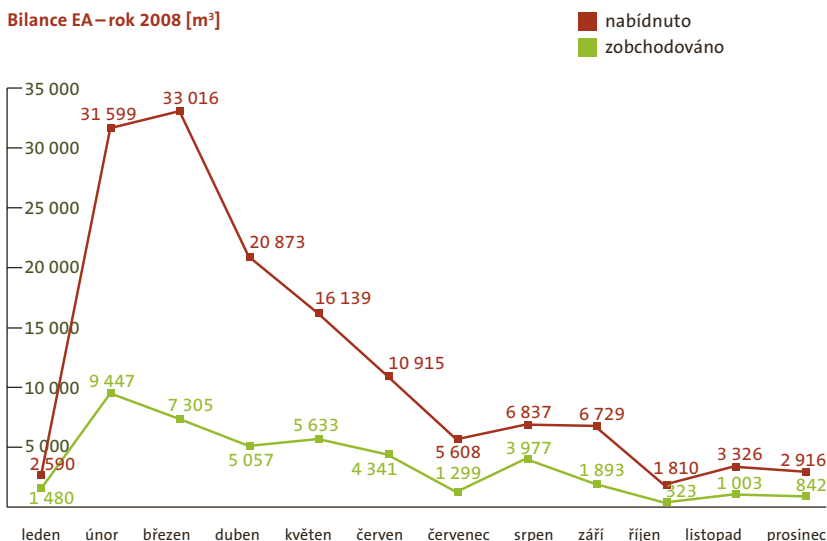
KŘ/LZ	Zobchodováno [m³]	Zobchodováno [Kč]
Boubín	150	180 000
Brandýs n. L.	4 106	5 236 371
Brno	2 910	4 998 960
Č. Budějovice	1 267	1 287 552
Dobříš	270	262 500
Frydek Místek	9 069	10 479 780
Hradec Králové	200	342 000
Choceň	1 800	2 002 900
Jihlava	1 129	2 139 328
Karlovy Vary	230	127 530
Kladská	500	270 500
Liberec	1 420	1 473 965
Plzeň	5 165	5 564 140
Šumperk	2 339	3 559 710
Teplice	1 475	1 544 640
Zlín	9 789	13 204 560
Židlochovice	783	2 367 748
Celkem	42 602	52 042 184

Vítězem tohoto výběrového řízení se stala společnost B2B centrum, a. s., která vykonávala funkci organizátora elektronických aukcí LČR již v roce 2007. Společnost B2B centrum, a. s., tedy není v elektronických aukcích úplně novým subjektem.

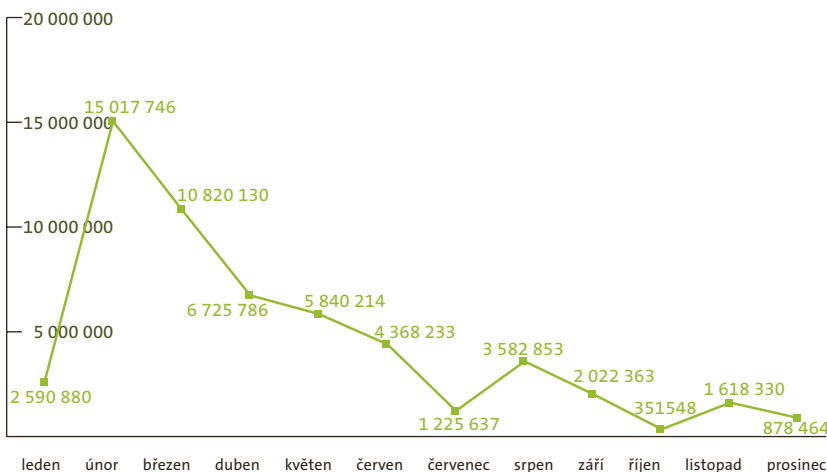
— „Nový“ organizátor s sebou přinese některé změny, které se projeví v již zaběhnutém režimu. Stávající internetová aukční aplikace je vlastnictvím společnosti aplis.cz, a. s., tudíž s koncem spolupráce s LČR skončí i současná aplikace. Společnost B2B centrum, a. s., vlastní svoji aplikaci, kterou během čtvrtého kvartálu roku 2008 upravuje dle požadavků LČR. Hlavním požadavkem je co největší možná podobnost obou aplikací vzhledem k uživatelům a jejich komunikaci s ní. Ačkoli se nová aplikace, která i se svým organizátorem začne provozovat elektronické aukce dne 28. 1. 2009, bude od stávající v některých věcech lišit, bude pro uživatele připravena nápověda ve formě prezentací obsahujících návody na obsluhu aplikace i telefonická a elektronická podpora ze strany organizátora i LČR, s. p. Standardní a již zaběhnutý scénář elektronických aukcí dříve zůstává neměnný.

— Druhou novinkou, ne tolik související s příchozem jiného organizátora, je další z nových způsobů prodeje – tzv. holandské (sestupné) aukce. Tento způsob prodeje dříve přes elektronické aukce je teprve v začátcích, LČR by ho však rády zprovoznily během prvního kvartálu roku 2009. Holandské aukce budou fungovat na principu stanovení vyvolávací ceny před-

Bilance EA – rok 2008 [m³]

Bilance EA – rok 2008 [Kč]

mětu aukce, která bývá vyšší, než je reálná tržní cena sortimentu. Tato vyvolávací cena pak po definovaných krocích v definovaných časových intervalech klesá až na minimální cenu, která není účastníkům známa. Účastníci mohou podat jedinou nabídku, kterou vyjádří souhlas s koupí předmětu aukce za cenu v daný okamžik v aplikaci aktuální. Po podání první nabídky je aukce automaticky ukončena a účastník, který nabídku podal, se stává vítězem. Tento typ prodejních aukcí opět rozšíří využití obchodního kanálu elektronických aukcí a nabídne nové podmínky a možnosti registrovaným subjektům.

— Ačkoliv obchodní kanál elektronických aukcí dříve se stávajícím organizátorem fungoval výborně a je třeba mu za to na konci období jeho spolupráce s LČR vyjádřit dík, věříme, že nový organizátor do prodejních elektronických aukcí přinese novou vlnu energie, elánu a chuti obchodovat dříve formou veřejných trhů.

Ing. Jana Orságová, OOV

výběrný les a vichřice

Největším břemenem lesů střední Evropy jsou nesporně následky vichřic. V pasečných lesích dosahují kalamitní těžby desítky procent celkové těžby, kdežto v lesích výběrných řádově méně.

Strukturní probírka: páskou vyznačený a vyvětvený cílový strom, tečkou vyznačený úrovňový „horší“ strom k těžbě (Město Albrechtice).

Zdá se, že lesníci to dosud málo berou na vědomí, ačkoliv to je už dnes třeba mnoha švýcarským vlastníkům lesa zcela jasné a výběrně hospodaří. Přitom jde o jedinečnou, snad vůbec nejlepší **prevenci** škod větrem. Proč se u nás tak přehlíží a vůči výběrnému lesu je tolik chladu? Nemohu proto nepřipomenout přednosti, jimiž výběrný les (dále jen VL) vyniká mimo jiné i v ochraně proti vichřicím. Může za to jeho stav a přírodní procesy.

ZDROJE STABILITY VÝBĚRNÉHO LESA

Již v samotné charakteristice VL můžeme jeho stabilitu celkem snadno vystopovat:

— VL je provozní forma **nestejnověkého hospodářského lesa**, která se selektivní těžbou přibližuje stanovištně podmíněné rovnováze, a to druhovou skladbou, zásobou a porostní strukturou.

— VL je umělý **nestejnověký hospodářský les** podobný pralesu se zkráceným obmýtím (2× Reininger 2000).

— Kromě nestejnověkosti a selektivní těžby podobající se zániku stromů v přírodním lese se VL vyznačuje i podobnou odolností proti vichřicím. Svou trvalou stabilizující strukturou VL les přírodní dokonce předčí.

— Stromy VL mají zejména v horní vrstvě dlouhé koruny. Ty posunují těžiště stromů k bázi. Díky různě vysokým stromům se současně snižuje jeho průměrná

poloha nad půdním povrchem a vzrůstá porostní stabilita. Rovněž klesá číselná hodnota štíhlostního poměru jednotlivých stromů h/d , která zvyšuje jejich statickou stabilitu a tím i stabilitu celého porostu.

— Při své různověkosti s diferenciací výšek a tlouštěk stromů je víceméně celý vzdušný prostor VL bohatě vyplněn různě vysokými a tlustými stromy, tak říkajíc chlořofylem. Proti větru pronikajícímu do porostu to je výsoce funkční. Vítr se prodírá prostorem plným stromové hmoty a stále více je tlumen, takže ztrácí mechanickou sílu. Stromy vyšších vrstev se při kývání opírají o koruny a kmeny stromů pod nimi. Stromy nižších nebo vyšších hloučků nebo skupinek proti svému okolí často vytvářejí na svém obvodu stabilizační efekt hluboko zavětvenými okrajovými stromy tvořícími jakoby vnitřní porostní plášť. To lze vidět zejména ve skupinovitě VL. Zkrátka: boční pohled na vertikální průřez VL nám skoro „nahlas říká“, že je „rodinným lesem“, kde jedle, smrk, buk a různé listnáče rostou v pestré směsi od semenáčku po staré stromy se vzdušným prostorem vyplněným jehlicemi a listím, který dokáže „rodinnou pohodu“ spolehlivě uhájít po všechny časy proti všem živlům.

— Ve VL se vždy využívá nízká intenzita úmyslné těžby přibližně odpovídající běžnému přírůstu porostu. To má na odolnost proti větru velmi příznivý vliv. Při takové těžbě se dlouho nesnižuje zásoba porostu, zápoj a clonění prostoru pod korunami, takže se podstatně nemění ani jeho ekologické účinky na prostředí. V případě skupinovitě výběrné těžby se částečně uplatňuje i návykový efekt, jak jej známe u okrajových stromů při skupinovitě těžbě.

— Smysluplně orientované mírné těžební zásahy v konstantním pořadí, zdravotní, zušlechťovací a zralostní, udržují zastoupení všech růstových fází na minimální ploše. To znamená trvání VL „bez hranic“ a absenci velkých výkyvů v jeho chování.

— Stromy ve VL se od jistého okamžiku vyznačují nezávislým růstem prakticky až do horní vrstvy, aniž se většinou dotýkají. To má rovněž příznivý vliv na utváření celkového habitu stromu a odolnost proti větru a sněhu.

— Z hlediska přírodně bližšího pěstění lesa, které dokonce také vede k určité formě VL, představuje zakmenění stupně 0,6–0,7 přibližné optimum, není-li ovšem sníženo na tento stupeň náhle, nýbrž pozvolna, dlouhodobě, více zásahy porost zpevňujícími.

— Mírným, leč trvalým rozvolňováním VL ve tvaru hloučků, zejména ve skupinovitě výběrném lese, vznikají stále nové odtokové větrné komíny. Při vyšší rychlosti větru nad korunovou hladinou se hrozivý podtlak se

sacím účinkem díky vzduchovému polštáři ve větrných šachtách vyrovnává. Vrchol rychlosti větru je zlomen a vznikající turbulence zmírněna.

— V důsledku nepravidelnosti korunové klenby s nepravidelnými malými mezerami je v boji proti větru a bouři odkázán každý jednotlivý strom více sám na sebe. Tak se u stromů ve VL vyvine velká individuální odolnost, která jim umožňuje vzdorovat víchřicím, jimiž je vysázená stejnověká smrčina vyvrácena jako zápalky.

— Stromy rostoucí jednotlivými jedinci v kolektivu vedle sebe na malých plochách podléhají po zapojení obvykle vysoce účinné, relativně „nejlepší“ autoredukci. K ní dochází za spoluúčasti dlouhé clony vyšších vrstev. Při tom se uplatňuje přírodní výběr. Nejdříve směřovaný, postupně odstraňující stromy neschopné se na daném stanovišti udržet, takže porost jím směřuje k vitalitě. Poté stabilizační, jímž vznikají nároční specialisté pro dané stanoviště. Takový přírodní proces má na porost po všech stránkách blahodárný účinek, včetně genetického (zachovává se jím klimaxová povaha druhů), který pasečný les nezná.

— Mladší stromy a jejich malé hloučky až skupinky menší výšky se vyznačují podstatně vyšší odolností (pružností) proti větru než starší, vyšší stromy a jejich větší skupiny.

— Uvážíme-li, že tloušťkové skupiny jak slabého (v. t. 20–30 cm), tak středního (v. t. 35–50 cm) a tlustého (v. t. +50 cm) dřeva mají ve VL zastoupení přibližně po 1/3 z celkového objemu dřeva, pak je i účastí dostatek slabší hmoty zřejmé, že se na stabilitě porostu jako celku podílí významně.

CO JE ZNÁMO O CHOVÁNÍ VL, RESP. PASEČNÉHO LESA V PŘEVODU NA VL PROTI VĚTRU

K vysloveně nízkému podílu nahodilých těžeb dochází již mnoho let v evropsky proslulém výběrném obecním lese **Couvet** ve Švýcarsku, a to podílem 5–7 % těžebního etátu. To je stupeň stability, kterého se dosahuje jen v moravských pralesových reliktech Razula a Salajka. REININGER (1992) uvádí stupeň poškození výběrného lesa náhodnými vlivy ve výši 8 %, z toho větrem 5 %. „Samotným principem smíšeného lesa nelze zabránit jeho ohrožení větrem; to vyžaduje doplnění výběrným principem.“ (HEGER 1943, in REININGER 1992)

— Připomínám, co k věci uvádějí VICENA, PAŘEZ, KONOPKA (1979), protože jejich údaje o důsledcích těžby nízké intenzity na odolnost smrčín proti větru, ačkoliv v pasečném lese, lze dobře využít k posouzení těchto důsledků v lese výběrném.

Porost vychovávaný strukturní probírkou. Rozdíl od předchozího snímku je patrný na první pohled: více světla k půdě, větší diferenciacie tloušťek, lepší čištění kmenů patrně jako důsledek zástinu v mládí (Schlägl).

Rozsah kalamitní hmoty podle stupně zakmenění a po různě intenzivní předchozí těžbě na Šumavě v r. 1955

zakmenění	0,5	0,6	0,7	0,8	0,9	1,0
	objem polomů v m ³ na ha					
při těžbě do 10 % za 6 let	15	8	9	9	12	7
při těžbě 11–30 % za 6 let	77	22	23	23	13	20
při těžbě +30 % za 6 let	35	23	43	57	20	90

— Pro přibližnou orientaci vlivu těžební intenzity na vývoj stability porostu proti větru ve VL můžeme použít údaje v 1. řádce tabulky, odvozené z porostů v pasečném lese, resp. mírně snížené (asi o 10 %). Pokud současný stav zakmenění např. 0,7 vznikl před 6 roky těžbou 10 % zásoby, pak v roce 1955 došlo jen k malému větrnému polomu (9 m³/ha). Byl-li však pokles zakmenění na 0,7 vyvolán před 6 roky vyššími těžbami od 11 do 30 % zásoby porostu, zvýšila se průměrná nahodilá těžba v roce 1955 na 23 m³/ha. Při náhlém porušení zápoje na 0,7 vytěžením přes 30 % porostní zásoby jedním zásahem vzrostl průměrný objem nahodilých těžeb na 43 m³/ha. K takto zvýšené intenzitě úmyslné těžby ve VL dochází jen zcela výjimečně. I tato informace se při clonných sečích pomíjí, protože snižovat zakmenění na stupeň okolo 0,5 při nich je v praxi běžné, a tudíž i škody větrem jsou tam pak velké.

— REININGER uvádí (1997): „Majetek kláštera Schlägl zatím nemá žádné výběrné lesy. Ale využívání výběrného principu v pasečném lese postupně získává všechny přednosti, které až dosud byly připisovány výběrnému lesu. (...) Řidší struktura při přestavbě lesa na tvar blízký struktuře VL neznámá zvýšení polomů. (...) Polomy od r. 1990 vznikají převážně jako jednotlivé vývraty, aniž by se zvyšoval úkol zalesňování.“

— A. HEGER, později profesor pěstění lesa v Tharandtu, spravoval jako praktický lesník od roku 1920 lesní úřad Chomutov v Krušných horách. Již před 80 lety podrobně sděloval své zkušenosti s metodou blízkou výběrnému principu známou jako „pěstování porostní zásoby“ co do spolehlivosti v ochraně proti větru ve smrkčinách. Šlo o metodu, která měla vedle hlavního cíle – dosažení vysoké kvality porostních zásob – i různé vedlejší cíle, ve smrkčinách především zabezpečení porostů proti větru a sněhu. Autor srovnává rozsah škod na lesních úřadech Chomutov – s 20 lety péče o zásobu – a Bärenfels (se 7 lety péče o les) s okolními lesními úřady s klasickým prostorovým pořádkem pasečného lesa věkových tříd. Chomutov platil za hospodářství s dobrou zásobou a byl živly během 20 let prořezáván jen nepravidelně a hospodářsky únosně.

— Zatímco se na lesních úřadech s holosečným lesem vyskytovaly velké kalamitní plochy, v Chomutově to byly jen jednotlivé zlomy a vývraty. Bärenfels, jen se začátky péče o les, byl v této věci uprostřed. HEGER opatrně shrnuje, že péče o zásobu, hospodářství blízké přírodě, nevede ke snižování provozní jistoty, nýbrž k jejímu zvýšení. „Aniž by došlo k vážným škodám větrem“, přežily i porosty s červenou hnilobou na měkkých půdách, ačkoliv dříve tam docházelo k velkému poškozování

Množství kalamitního dříví na srovnávaných lesních majetcích

lesní úřad	množství kalamitního dříví (m ³ /ha/r.)		
	větrné vývraty	sněhový polom	celkem
Chomutov	4,6		4,6
Bärenfels	12,6	3,4	16
Bienenmühle, Hirschberg – provozy s paseč. hosp.	20–50		20–50

nahnilého dřeva ve všech stromových třídách, tedy i úrovnových stromů. V Chomutově se před velkou vichřicí v jednom porostu o ploše 310 ha na rašelinné půdě prováděla výběrná těžba. Proti vichřici se projevil jako velmi odolný a byl poškozen jen jednotlivými stromy.

— Jiný výrazný pokles nahodilých těžeb ukazuje 30 let prováděný výzkum přestavby převážně smrkového porostu v počátečním věku 115 r. na strukturní les, formu VL, a to ve výši v průměru za 1 rok 0,51 m³/ha/r., tj. 6,1 % z celkové těžby v Deisenhofen u Mnichova v SRN (POLENO 1999).

JAK CO NEJEDNODUŠEJI DOSPĚT K VÝBĚRNÉMU LESU?

Podle mého názoru nejjednodušším postupem přestavby stávajících smrkčin, ovšemže k tomu vhodných, na formu VL je *těžba cílových* tloušťek (dále jen TCT) autora H. REININGERA (1992, překlad MZe 1997), který ji v podtitulu své knihy charakterizoval jednoduše jako „výběr v lese věkových tříd“. Sám autor se k ní vyjadřuje takto: „V samotné těžbě zralých stromů spočívá formující síla stupňovitých porostních struktur. Je zárukou jejich udržením, ale i motorem pro všechny samočinné růstové pochody v našich lesích. Těžba mytných dimenzí je tím způsobem zásahu, který v sobě může zahrnovat všechny ostatní faktory obhospodařování lesa. Je sklizní, zmlazováním a péčí o les současně; do krajnosti komprimovanou formou pěstebního jednání, maximum pěstebního rozumu, nepřekonatelná v účinku a přece až do krajnosti jednoduchá (...) V současném napětí mezi ekologií a ekonomikou stojí těžba cílových tloušťek na základech totální hospodárnosti. Těžba cílových tloušťek je zaostření všech provozních procesů na optimální hospodářský úspěch. (...) Lze říci, že perfektní ekonomie je předpokladem pro ekologii. Ekologie a ekonomie se vzájemně podmiňují a také vzájemně stupňují své účinky.“

— TCT je pěstební algoritmus, jehož využití stručně shrnuje POLENO (1999), když Reiningerovu metodu hodnotí: „...aplikace principů výběrů v lese věkových tříd (tím má POLENO na mysli TCT) umožňuje využívat krok za krokem všechny přednosti přisuzované dosud pouze lesu výběrnému. Intenzivní pěstování lesa tak umožňuje pracovní extenzifikaci a biologickou racionalizaci. O dosud vzdálený cíl výběrného lesa se bezprostředně neusiluje; k jeho přibližování však dochází samovolně, obdobně jako při vzniku úplavu (zvířeného proudění vody za plující lodí) a k jeho postupnému zrodu tak skutečně může dojít v dosud blíže neurčeném časovém horizontu.“ Prof. POLENO přiznává TCT charakter výběrné seče spontánně směřující k různověkému, výškově

a tloušťkově diferencovanému, smíšenému víceetážovému či stupňovitému lesu výběrného typu, aniž by šlo o takový úmysl. „Když se obnova porostu zahajuje asi v 70 letech, dochází při dlouhé obnovní době v rámci stávajícího modelu obmýtků k trvale dvouvrstevné porostní výstavbě,“ uvádí REININGER (1992). Protože, podle něj, můžeme výběrný les posuzovat v nejširším smyslu jako výnosový les s dvou nebo vícevrstevnou výstavbou, je TCT vlastně přechodem k výběrnému lesu, dosažitelnému za jistých příznivých okolností (především vysoké tloušťkové diferenciace) již v první generaci nově vznikajícího lesa samoobnovou.

— Strukturální přestavba smrčin se zahajuje tzv. strukturální probírkou jako typem úrovně výchovy. Jejím úkolem je především podporovat a dále rozvíjet přirozenou tendenci lesa věkových tříd ke stromové diferenciaci, ve stejnověkových porostech především tloušťkové, nikoliv ji potlačovat podúrovněovou výchovou. Spočívá v podpoře především elitních tlustých C-stromů 1. série (C1-stromů), chybí-li, pak elitních středně tlustých, ve smrkových porostech 250–300 ks/ha (po úpravě 200–250 ks/ha). Tím nepřímo i dalších, zatím slabších C-stromů budoucí 2. série (C2-stromů) přibližně v téže počtu jako C1-stromů. To znamená soustředit jakostní přírůst a péči o zásobu na smysluplně omezený počet nejlepších stromů v porostu. Jde přibližně o stejné množství s jakým počítá dosavadní metoda C-stromů, tj. 400–500 ks/ha u smrku), ale rozdělené na dvě série; C1 v horní, C2 ve střední vrstvě porostu, tj. stromy C2 pro ještě vzdálenější cílovou těžbu. Slabší podúrovněový strom se těží ve prospěch tlustšího C-stromu jen tehdy, když mu zcela zřetelně škodí. Část jakostních tzv. „blíženců“ (blízko sebe rostoucí dvojice – trojice přibližně stejné jakostních stromů) se však ponechává bez zásahu do mytnosti, protože přispívají ke stabilizaci porostu.

JAK ZAČÍT HOSPODAŘIT NA VÝBĚRNÝ LES?

Je to jednoduché. Především je třeba energické rozhodnutí. Pak si o VL něco přečíst. Pak na několika revírech pečlivě vybrat několik vhodných porostů, a to nejlépe se spoluúčastí taxátora, včetně stanovení rámcových pěstebních opatření. Vyznačit je v hospodářské knize a na odpovídajících mapách. Napsat o tom jednoduchý zápis s podpisy vlastníka a odborného lesního hospodáře, založit jej do hospodářské knihy a databáze. Podle okolností vybrané porosty celé oplotit. A začít! Především změnou charakteru těžeb: při probírkách důsledně úrovněovými zásahy a jejich nerovnoměrností (hustší skupiny se střídají s řidšími), při obnovní těžbě snížením intenzity na úroveň přibližně odpovídající běžnému přírůstu (stačí odhad, např. 60–80 m³/ha/dec.), protože rovnováha těžby a přírůstu je základní předpoklad výběrného principu, a vybráním (zpočátku i vyznačením) menšího počtu cílových stromů než obvykle (u smrku 200–250 ks/ha); co nejdříve zahájením přirozené obnovy, aby se prodlužovala obnovní doba, omezováním holosečí a nebát se skoro všeobecného, ale citlivého udržování volnějšího zakmenění porostů, ani jednorázového citlivého použití retardačního herbicidu, kde obnově brání silné zabuření. A zejména je třeba začít důslednou redukcí zvěře.

— Evidence je důležitá. Později, když revírník a správce odcházejí do důchodu, musí být vybrané porosty pro VL součástí předávacího protokolu, protože pro daný úmysl je kontinuita této práce krajně důležitá. A proto nakonec doporučuji: každá obnova LHP by měla obsahovat jako součást základního rozhodnutí dlouhodobý záměr hospodařit výběrně v x porostech a jednou dosáhnout x hektarů výběrného lesa.

Zde to všechno začíná a končí: v uplatnění přírodního výběru v zástinu (Schlägl).

Terčino údolí, krajina v romantickém hávu

Více než čtyřicet procent lesů, které obhospodařuje státní podnik Lesy České republiky, leží v územích, jež jsou nějakým způsobem chráněna, ať už v rámci evropské soustavy Natura 2000, nebo podle zákona o ochraně přírody. Lesníci, vedeni tradiční stavovskou ctí a snahou o zachování přírodního bohatství pro příští generace, věnují péči o tato území mimořádnou pozornost. Pojďme se do jedné takové přírodní rezervace společně podívat...

Terčino údolí se z rámce tohoto seriálu o chráněných územích tak trochu vymyká. Hlavním předmětem ochrany zde nejsou rostlinná a živočišná společenství, ale esteticky ozvláštěná krajina zkulturnovaná člověkem do podoby odpovídající představě kulturní krajiny romantické epochy. Řadu romantických staveb z konce 18. a z 19. století korunuje středověká tvrz Cukněstěj, podle písemných pramenů jedna z nejzachovalejších tvrzí nejen v jižních Čechách.

NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA TERČINO ÚDOLÍ

Místo: Část členitého údolí řeky Stropnice 1–3 km jihozápadně od Nových Hradů, zhruba mezi osadami Údolí u Nových Hradů a Světví.

Katastrální území: Údolí u Nových Hradů, Svěbohy

Výměra: Podle zřizovacího výnosu 138,29 ha. Plán péče uvádí 130,14 ha, protože v roce 1959 byly některé parcely vypuštěny vládním usnesením.

Nadmořská výška: 490–550 metrů nad mořem

Datum vyhlášení: 19. února 1949

Předmět ochrany: Přírodně krajinářský park doplněný řadou romantizujících historických objektů. Část lučních a lesních porostů má poměrně přirozenou druhovou skladbu.

Správce rezervace: Správa CHKO Blanský les

Organizační jednotka LČR: Lesní správa Nové Hradky

Krajinářský park v údolí říčky Stropnice byl založen na místě původní bažantnice v roce 1756. Podnět k jeho zřízení dala hraběnka Terezie Buquoyová, manželka tajného císařského rady Jana Nepomuka Buquoye. Romantický park se původně jmenoval Krásné údolí, v průběhu času se mu na počest jeho zakladatelky začalo říkat Tereziino a posléze Terčino údolí.

CIZOKRAJNÉ ROSTLINY

Koncem 18. století a v průběhu století 19. byla do údolí Stropnice zavedena celá řada nepůvodních druhů dřevin a rostlin. Některé z dřevin jsou dnes v lesích již docela běžné, jako například douglaska tisolistá (*Pseudotsuga menziesii*) a borovice vejmutovka (*Pinus strobus*). Také v Terčině údolí byly zaváděny hlavně do lesních porostů.

— Do stromořadí a mimo lesní pozemky pak byly z rostlinných druhů introdukovány například jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*), muchovník oválný (*Amelanchier ovalis*), cypřišek Lawsonův (*Chamaecyparis lawsoniana*), pustoryl věncový (*Philadelphus coronarius*), tavola kalinolistá (*Physocarpus opulifolius*), dub červený (*Quercus rubra*), kakost hnědočervený (*Geranium*

phaeum), kručinka chlupatá (*Genista pilosa*) a kamzičník východní (*Doronicum orientale*).

— Některé stromy dosahují úctyhodných rozměrů, jako například dub letní na okraji lesního porostu v centrální části Terčina údolí. Tenhle pozoruhodně větvnatý dub je více než 400 let starý a lavička pod ním přímo vybízí k usednutí a rozjímání o pomíjivosti času...

Z ŘÍŠE ŽIVOČIŠNĚ

V Terčině údolí žije také mnoho zajímavých druhů z říše živočišné. Z brouků je to třeba lesklec *Rhizopagus cribratus*, drabčík *Hapalarea melanocephala*, v koloniích mravenců žijící mravencomil *Scydmaenus Hellwigi* a dále třeba chráněný zlatohlávek *Oxythyrea funesta*. Vzhledem k členitosti a krajinářské pestrosti Terčina údolí snad ani nepřekvapuje, že zde žije 63 druhů ptáků. Z konkrétních druhů jmenujme jinde již poměrně vzácně žijícího strakapouda prostředního (*Dendrocopus medius*), žlunu šedou (*Picus canus*) a lejsky černohlavého a bělokřkého (*Ficedula hypoleuca et albicollis*). Asi nejzajímavější ptáček, se kterým se v Terčině údolí můžeme setkat, je skorec vodní (*Cinclus cinclus*). Tohoto opeřence velikosti kosa s bílou náprsenkou lze spatřit nejspíš na balvanu v řečišti Stropnice. Je to totiž jediný z našich pěvců, který si hledá potravu pod vodní hladinou. Vydrží pod ní až půl minuty, kdy běhá po dně a sbírá larvy chrostíků a jiného vodního hmyzu. Dovede ale spořádat i pulce nebo ryby potěr.

TROCHU JINÁ LESAŘINA

Přibližně polovina území Terčina údolí je porostlá lesem. Podle lesního hospodářského plánu je zde 68,57 ha lesní půdy. Na části lesů se hospodaří běžným způsobem, obecně jsou však způsoby hospodaření podřízeny požadavkům krajinotvorby. Udržují a obnovují se průhledy, uvolňováním nadějných stromů se vytvářejí předpoklady pro jejich přežití do co nejvyššího věku. Na rozdíl od běžných lesních rezervací a od pralesů se dbá na vyklízení padlé dřevní hmoty a na čistotu porostů. Přítomnost exotických dřevin se považuje ne-li přímo za žádoucí, pak určitě za nezávadnou.

— Plán péče uvádí, že rozloha lesních porostů v údolí byla v minulosti mnohem menší než dnes, a navrhuje renovovat některé dnes již zarostlé průhledy a vyhlídky, aby se obnovily původní prostorové vazby krajiny. Konkrétně jde o průhled na vodopád, průhled spojující centrální část údolí s okolím tvrze Cuknštejn a průhled spojující centrální část údolí s umělým pahorkem u rybníka Gabriel, kde kdysi stával březový altán. Plán také navrhuje, aby byla zrekonstruována vyhlídka od Švýcar-

ského domu na východní část údolí a na hrad v Nových Hradech. Realizace těchto návrhů je však podmíněna zpracováním speciálních projektů v souvislosti s tvorbou příštího lesního hospodářského plánu.

ÚDOLÍ DOTVÁŘEJÍ STAVBY

Charakter Terčina údolí dotváří celá řada historických staveb a drobných objektů. Většinou pocházejí z konce 18. a z 19. století, tedy z doby, kdy se přírodní park postupně proměňoval do své „konečné“ podoby. Výjimku tvoří dvě stavby, které zde byly již před založením přírodního parku. Shodou okolností jedna z nich, Hamerský mlýn, leží v nejnižší SV části údolí Stropnice a druhá, tvrz Cuknštejn, v prakticky nejvyšším místě přírodního parku v jeho JZ části.

— Hamerský mlýn patřil do roku 1751 Buquoyům, kteří ho však v uvedeném roce prodali. Zpět ho získali až v roce 1853 a v roce 1860 ho přestavěli v novogotickém stylu. Ještě v roce 1930 v něm mlýnské kolo na svrchní vodu pohánělo šrotovnik. Koncem 20. století byl Hamr několikrát přestavován a staticky zajištěn. Dnes slouží jako penzion.

LÁZNIČKY

Nejdůležitějším objektem centrální části údolí jsou Václavovy lázně, dnes označované jako Lázněčky. Jde o komplex budov sestávající ze dvou křídel hospodářských stavení a centrálně umístěné lázeňské budovy vystavěné v empírovém slohu. Základní kámen k Lázněčkám položila dne 13. června 1788 sama hraběnka Terezie Buquoyová, rozená Paarová. Dokončenou stavbu pak na památku svého otce Václava Paara pojmenovala Václavovy lázně. Lázeňská budova sestávala ze salonku, lázně, kabinetu, kuchyně a toalety. Vlastní lázeň byla vybudována na způsob krápníkové jeskyně s vrchním osvětlením.

— Po druhé světové válce sloužil areál lázní jako dětské rekreační zařízení. Dnes se tady konají slavnostní hostiny a v sezoně je zde otevřena také restaurace. Nádvoří je bohužel zohyzdění jakýmsi přístřeškem pro turisty. Areál prošel celkovou rekonstrukcí v 60. letech minulého století a poslední úpravy se zde prováděly v 90. letech. V současné době vyžadují Lázněčky a jejich bezprostřední okolí celkovou rehabilitaci.

MODRÝ DŮM A BÍLÉ MOSTKY

Typickou pro Terčino údolí je bílá barva dřevěných mostků a parkového mobiliáře, tedy laviček a odpadkových košů. Těch bílých mostků je tady celkem šest, další dva jsou v přírodní barvě. Obnoveny byly v devadesátých

1 3 4
2

1 Terčino údolí je přírodní park

2 Lázněčky na pravém břehu Stropnice

3 Nejstarší dub v údolí má 450 let

4 Typický bílý mostek se zbytkem modrého domu

Cuknštejn letech minulého století a přírodnímu parku se tak vrátil původní kolorit z devatenáctého století.

— U jednoho z bílých mostků přes Stropnici stával kdysi Modrý dům, který byl od založení Krásného údolí součástí centra krajinného parku. Modrý dům získal v roce 1803 empírovou podobu a sloužil zejména k letnímu pobytu, k pořádání hudebních večírků a přátelských setkání. Část Modrého domu však byla poškozena a stržena povodněmi v letech 1915 a 1936. Dům již poté nebyl opravován a dnes z něj přetrvávají jenom zbytky obvodových zdí.

— Kousek dál proti proudu Stropnice mohou turisté obdivovat místní atrakci – asi deset metrů vysoký umělý vodopád napájený náhonem z vyšších partií říčky Stropnice. V první polovině 19. století stávala pod vodopádem Rybářská chata sroubená z březových klád. Do dnešních dnů se po ní zachovala jenom sotva patrná plošina na pravém břehu Stropnice.

— Další romantická stavba nazvaná Švýcarský dům se na rozdíl od Modrého domu zachovala až do dnešních dnů. Dům byl postaven v roce 1852 a před jeho průčelím byla otevřena vyhlídka na panorama Nových Hradů s věží klášterního kostela sv. Petra a Pavla a Starým hradem. Švýcarský dům dnes slouží jako penzion a vyhlídka čeká na rekonstrukci.

CUKNŠTEJN

Skutečnou perlou Terčina údolí je středověká tvrz Cuknštejn, která leží v samém závěru chráněného území. Stála zde pravděpodobně už ve 14. století, ale svoji dnešní podobu získala v letech 1488–1491, kdy ji rytíř Vilém Pouzar z Michnic zgruntu přestavěl. Ještě před bitvou na Bílé hoře, 6. února 1620, převedl císař Ferdinand II. Cuknštejn spolu s panstvími Nové Hradky, Rožmberk a Libějovice Karlu Bonaventurovi Buquoyovi. Jednak jako ocenění pomoci při potlačování českého stavovského povstání, ale zejména jako umocnění

finanční půjčky, kterou Karel Bonaventura císaři poskytl na vybudování armády. Buquoyové drželi tvrz až do konce druhé světové války, kdy jim byl veškerý majetek zkonfiskován.

— Po válce byla tvrz upravována pro potřeby odborářské rekreace, ale vzhledem k blízkosti železné opony tomuto účelu prakticky nikdy nesloužila. Jiné využití se pro ni hledalo marně, a tak až do konce 20. století chátrala a její existence byla vážně ohrožena. Obrat nastal v roce 2000, kdy město Nové Hradky prodalo zdevastovaný Cuknštejn soukromé osobě, vysokoškolsky vzdělanému památkáři se znalostí tradičních řemesel. Ten zahájil postupnou sanaci a rekonstrukci tvrze se záměrem vytvořit z ní kulturní centrum se stálou historickou expozicí.

— V rámci restaurování objektu zde v roce 2000 byl učiněn významný objev. Během prací v místnosti, která byla ve stavebně historickém průzkumu ze 70. let 20. století uváděna jako bezvýznamná, se našly fragmenty původní freskové výzdoby. Vše nasvědčuje tomu, že ona „bezvýznamná“ místnost sloužila jako soukromá kaple. Tento prvek však byl v českých tvrzích ojedinělý a lze usuzovat, že Cuknštejn byl vlastně jakýmsi přechodem mezi tvrzí a malým hradem.

KRAJINA JAKO SOUČÁST LIDSKÉ DUŠE

Při procházce Terčíným údolím si člověk mimoděk uvědomí, jak moc ho okolní prostředí ovlivňuje. Jak poznává jeho momentální náladu i celkové duševní rozpoložení. Dá se říct, že krajina a životní prostředí obecně se stávají součástí lidské duše a jejím prostřednictvím dokáží ovlivnit i fyzické zdraví. V tomto smyslu je možné konstatovat, že Terčino údolí je léčivé. A v nepřeneseném slova smyslu rovněž, protože procházka po 7 km dlouhé naučné stezce rozhodně prospěje každému, kdo se po ní vydá. Prospěje tělu a potěší oko i duši.

Text a foto: Jaroslav Jonáš

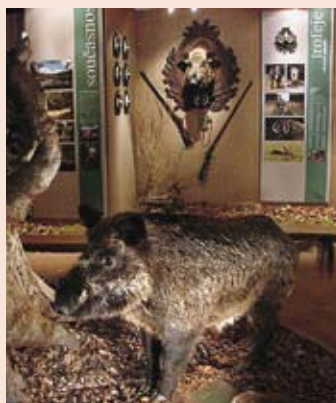

„ZELENÁ TŘÍDA“ NA ZŠ VIŠŇOVÉ

— Základní a Mateřská škola Višňové v okrese Znojmo se v loňském roce zapojila do mezinárodního projektu „Ekoškola“. Tímto krokem jsme nastartovali postupnou ekologizaci činnosti naší školy a cíleně se zaměřili na environmentální výchovu a vzdělávání. Působnost této činnosti se snažíme prostřednictvím dětí rozšířit i do rodin a na veřejnost. Navázali jsme rovněž spolupráci se zaměstnancem LS Znojmo, panem revírníkem Ing. Vladimírem Valíšem. Ten se podííl na organizaci vzdělávacích exkurzí do přírody v našem regionu a informoval nás také o možnostech partnerství se státním podnikem Lesy ČR.

— A tak se dalším výsledkem naší spolupráce stala „Zelená učebna“, která je atraktivním a podnětným prostředím pro výuku přírodovědných předmětů a vzdělávací oblasti „Člověk a příroda“. Tato nově vybavená třída umožňuje vzdělávání s využitím moderních vyučovacích metod, jakými jsou např. projektové vyučování, skupinová práce, měření, pozorování a další. Na vybavení učebny se spolupodílely i Lesy ČR, s. p., částkou 60 000 Kč v rámci svého grantového a sponzorského programu. Za tento příspěvek jim patří naše poděkování. Zelená učebna dnes již plně slouží svému poslání.

— Zdařilou akcí byla i exkurze dvou tříd naší školy do oblasti Vranovské přehrady, kde mimo prohlídky hradu Bítova byli žáci seznámeni s novou naučnou stezkou Lesů ČR. Průvodcovství a odborného výkladu se erudovaně ujali pracovníci LS Znojmo. Děti se dozvěděly mnoho nových informací o přírodě, lese i o hospodaření v něm. Byly jim zodpovězeny jejich všetečné dotazy a po závěrečném opékání špekáčků dostaly na památku i malý upomínkový dárek.

vedení školy

— Věříme, že všechny zmíněné okolnosti přispějí k popularizaci výuky, ke zvýšení její efektivity a také k naplnění cíle školy: vychovávat ekologicky přemýšlející a zodpovědné mladé lidi, kteří se budou aktivně podílet i na ochraně našeho společného životního prostředí.

ÚSPĚŠNÝ CHOV ČERNÉ A DAŇČÍ ZVĚŘE V OBOŘE SEDLICE

— V malebných jižních Čechách, ve správě Lesní správy LČR, s. p. Vodňany, se v pomyslném trojúhelníku mezi Pískem, Blatnou a Strakonice v nadmořské výšce 450–500 m rozkládá obora Sedlice. Má bohatou historii. První písemná zmínka o oboře pochází z roku 1732. V letech 1735–1742 byla opatřena kamennou zdí v délce přes 6 km, která vymezuje plochu obory o tvaru protáhlého pravidelného šestiúhelníku o výměře 255 ha, rozdělenou liniemi na osm částí.

— Obora byla do roku 1753 v držení hraběny Černínové z Chudenic, sňatkem přešla do majetku Lobkowitzů. Původně byla obora budována pro chov jelení a černé zvěře. Tomuto účelu sloužila do roku 1945. V roce 1973 byl v ní obnoven chov černé zvěře. Oborní plot byl opraven a byla v ní zahrazena místní zvěř, která byla doplněna zvěří z obor Sedloňov a Hluboké, daňčí zvěří z obor Březka, Veltrusy, Hluboká a Jabkenice.

— V oboře se v současnosti nachází jeden z nejvýznamnějších genofondů černé zvěře v České republice. Nejsilnější trofej kňoura, uloveného v roce 2005, dosáhla bodové hodnoty 133,25 bodu CIC. Jde o národní rekord.

— Po přeplocení obory byl v ní od roku 1977 zaveden i chov daňčí zvěře. V roce 1992 zde byl uloven nejsilnější daněk s trofejí v hodnotě 206,06 bodů CIC.

— Trofeje běžně lovených kňourů dosahují vždy medailových hodnot a v dlouhodobém průměru je 45 % ohodnoceno zlatou medailí, 35 % stříbrnou a 20 % bronzovou. Trofeje daňků jsou v rozpětí od průběrných mladých až po každoročně dosažené zlaté medaile.

— Nejen kapitální trofeje černé a daňčí zvěře nabízí v oboře ke zhlédnutí nově vybudovaná Myslivecká síň. Vznikla přebudováním havarijní hospodářské budovy v reprezentační objekt. O oboře Sedlice se v ní dozvíte mnohé od historie po současnost. Expozice je projektována s velkým vkusem. Ústředním objektem je mohutný buk, který v oboře roste. V ní však ještě stále roste památný strom, Černínských dub s obvodem kmene 660 cm, výškou 28 m a stářím asi 300 let. (Údaje z r. 1997.)

— Od roku 2001 je v oboře Sedlice revírníkem a oborníkem Ing. Jindřich Brožovský. Lesnické i myslivecké zkušenosti získal u Lesů města Rokycan, s. r. o., kde dlouhá léta působil jako ředitel Doc. Ing. Zdeněk Bludovský, DrSc.

— Před několika lety LS Vodňany přistoupila v oboře Sedlice k osvětlení krve černé zvěře. Pomáhal jí v tom Prof. Ing. Josef Hromas, CSc., který zprostředkoval dovoz kňoura – lončáka z Východoslovenské nížiny od obce Leles. Bylo to ještě před přijetím obou zemí do EÚ. Kňoura Pepíka jsme uviděli v chovné obůrce u Močeného rybníka. Jeho zjev je opravdu impozantní. Druhý kňour, Kamil, byl dovezen od Lesů Slovenské republiky, s. p., Odštěpný závod Sobrance z vihorlatských lesů, Lesní správy Remetské Hámre.

Jiří Junek

Z VODŇAN DO SKOČICKÝCH LESŮ A K TAJEMNÉMU HRADIŠTI

— Jednou z lesnatých výšin, které lemují Vodňany, je Skočický vrch. Vypíná se jako 6 km dlouhý hřeben nad stejnojmennou obcí asi 8 km na západ od Vodňan.

— Nad vesnicí se vypíná 666 m vysoký Hrad. Vrch Hrad nebo také Skočický je zajímavá památka. Není sice na něm žádný hrad ani jeho zřícenina, ale v době bronzové, později železné zde bylo hradiště, předhistorické opevnění chráněné hradbou a příkopem, od něhož vznikl i název vrchu. Hradiště využívali i staří Slované. V r. 1940 byla zde při odebrání kamene ze sesuté skalky nalezena bronzová „žebra“, svědčící o osídlení těchto míst již v době bronzové.

— Rovněž jistě zaujme zdejší příroda. Vrch Skočický jako součást poměrně rozsáhlého lesního komplexu revíru Skočice s převážně smrkovým porostem má ve vrcholové části chráněné území, kde se jako na jediném místě strakonického okresu zachoval zbytek květnaté bučiny. Ve stromovém patře přírodní rezervace převládá buk lesní a lípa srdčitá. Kolem Šumavské vyhlídky je i několik statných borovic. Bylinné patro ovládly stínomilné druhy. Z těch nejvýznamnějších se tu nachází kostřava různolistá, vikev hrachovitá, orlíček planý, lilie zlatohlávek. Hrad s jeho pěkným okolím stojí za poznání. Z Šumavské vyhlídky je nádherný výhled na pásmo hor s Boubínem a Bobíkem.

— Skalkám nad rezervací dominuje ve výšce kolem 660 m n. m. na červené turistické značce ze Skočic kamenná mohyla se dvěma málo čitelnými kamennými deskami, z nichž je patrný letopočet 1705. Údajně zde byla postavena na počest knížecích návštěv. Lze tedy vydedukovat, že zde byl některý z Rožmberků. Mohyla však byla rozvalená. Lesy ČR, s. p., Lesní správa Vodňany ji v rámci Programu 2000 nechala znovu sestavit a upravit její okolí.

Jiří Junek

fotosoutěž říjen–prosinec

Podzimní část soutěže přinesla opět mnoho zajímavých snímků. Potěšil nás velký počet nových přispěvatelů, vítězové jsou však spíše tradiční.

Děkujeme všem zúčastněným a vítězům zasíláme drobné ceny.

1 2
3

1 V kategorii „*Náladové foto z lesního prostředí*“ nás oslovila „*Listopadová píseň*“ od pana Jiřího Durdíka z Prahy.

2 Pan Josef Krump ze Sušic se zapsal na listinu vítězů v kategorii „*Lesní fauna*“ s fotem „*Sýkora*“.

3 V kategorii „*Lesní flóra*“ to je opět pan Jiří Durdík a jeho snímek „*Zlaté kapradí*“.

časopis Háj – ročník IV, rok 1875

„Háj si vzal za účel, aby šířil uvědomění a vzdělání, aby sbratřil vespol lesnictvo, by poznalo svůj veliký úkol: tož zasluhuje zajisté podpory v každém ohledu. Bohužel nedostalo se mu dosud patřičného uznání ze strany obecnstva, a proto obracíme se na příznivce českého lesnictva, by hojným odbíráním a všemožným rozšiřováním hleděli upevniti existenci jeho.“

Celkem 16 čísel čtvrtého ročníku Háje s podtitulem „Časopis pro lesníka, myslivce a přítele přírody“ vyšlo v Hradci Králové v tiskárně L. Pospíšila nákladem majitele. Vycházel v třínedělních lhůtách v sešitech o 2–3 arších v obálce. Kromě redaktora Jana Doležala byli uváděni jako spoluredaktoři Petr Hobza a Josef Vrbata jako vrchní redaktor jmenovaný Českou lesnickou jednotou. Stejný počet čísel jeho přílohy Myslivny s podtitulem „Zábavná část Háje a poučné listy pro domácnost“ vyšlo v třínedělních lhůtách v Hradci Králové v tiskárně L. Pospíšila nákladem majitele. Jako redaktor byl uváděn pouze Jan Doležal.

POLAŘENÍ

Roku 1875 se v časopise Háj objevují články zabývající se problematikou polaření. Jedná se hlavně o lesním polaření od Arnošta Reimera a částečně se tímto tématem zabývá článek Jací jsme byli jindy a jací musíme býti nyní od Skočdopole. Polaření je dočasné využívání lesní půdy k pěstování zemědělských kultur. Zprvu bylo aplikováno náhodně jako výpomoc při nedostatku orné půdy. Později, od počátku 19. století, přispívalo k obnově zpuštěných lesů a zalesňování rozsáhlých holosečí. Obvyklá doba tzv. pěstebního polaření trvala 2–3 roky. Hlavní pěstovanou plodinou byly brambory, ve druhém a třetím roce po vykácení plochy se sely obiloviny. Na úrodných půdách se pěstovala i řepa, kukuřice nebo zelenina.

— „Když se doba pronajmutí rozumným způsobem nejvyšší na 3 léta ustanoví, jest nutno i poslušnost osévání, jak již podotknuto, předeptsati a sice musejí se sázeti v prvním roce brambory, v druhém roce pak stromky, zvláště listnaté, které hlubších a větších jamek potřebují, dříve než se zaselo obilí, které se pak zadělá mezi řadami stromků buďto motykou neb hráběmi.“ „Vůbec musí se při polaření vždy na zřeteli míti, že rolnické těžení v lese jenom za vedlejší užitek lesní považovati se má, a proto jen tak dlouho konáno býti smí, dokud zdárnému pěstování a dalšímu prospěchu hvozdů na újmu není.“ Od pol. 19. století se polaření začalo kritizovat. Poukazovalo se zejména na to, že využití vrchní úrodné vrstvy půdy pro zemědělské plodiny má nepříznivý vliv na růst lesního porostu a omezuje prakticky možnost přirozené obnovy lesa.

DUBĚNKY

Duběnka, tak se nazývá článek A. Divalda. Jedná se o druh hálky (útvary vznikající na rostlinách působením látek produkovaných jiným organismem, např. hmyzem, houbou, bakterií), kterou způsobuje drobná muška,

žlabatka dubová. Dospělí jedinci kladou v květnu a červnu oplodněná vajíčka zespodu do žilek listu dubu. Z nich se později vylíhnou larvy, ty se obklopí rostlinným pletivem, ze kterého berou živiny a které je chrání proti predátorům a nepříznivému prostředí. Hálky opadávají spolu s listem, poté se z nich líhnou samobřezí samičky. Ty nakladou do pupenů dubu vajíčka, která se přetvářejí na menší hálky, z kterých se v květnu líhnou samečci a samičky.

— Duběnky se díky vysokému obsahu tříslovin (taninu) používaly převážně při zpracování kůží, k barvení, v lékařství (průjmy, krvácení), dále se z nich vyráběl fialovo-černý tzv. duběnkový inkoust, používaný běžně v Evropě od 12. do 19. století (rozlišit starý duběnkový inkoust není jednoduché, lze ho napodobit směsí chemikálií, bylo toho zneužito např. při tvorbě Rukopisu zelenohorského). „Ó jaká to slast, když větve dubů našich pod tíží duběnek se kloní a žlutou svou barvou jak zlatem se honosí! Tenkrát synové Izraelští říkali: že doubrava zlatou vůni má. A skutečně naplnily tyto výrostky dubů, které koncem srpna opadávají, nejednomu synu Izraelskému jakož i majitelům lesů kapsy zlatem.“

MEZNÍKY A HRANICE

Mezník a postupné upřesňování hranic je součástí vývoje všech civilizací. Mezník je stabilizační znak, který označuje lomové body hranice. Hranice je čára, dělíci dvě sousední držby. Hranice bývala zprvu určována přírodními znaky (řeky, stráně, rokle), významnými objekty (stromy, kameny), úplně či částečně umělými znaky (zářezy v kůře stromů, kůly, mohyly z kamení), hranami staveb (hradby, zdi), později jednoznačnými a nezaměnitelnými mezníky. Tento hraniční znak musel být uznán oběma sousedními držiteli za právní. Případné spory se řešily u mezního soudu, který se konal v místě porušení hranice. Bylo-li zjištěno, že má být mezní znamení změněno, stávalo se tak obvykle ihned. Při mapování stabilního katastru (v Čechách v letech 1824–1843) musely být hranice dva týdny před měřením označeny kameny (mezníky) nebo kůly. Při jejich osazování býval z psychologického hlediska několika chlapcům udělen výprask, aby si místo trvale udrželi v paměti.

— Důležitým pramenem o poznání používání mezníků v minulosti je spis z roku 1600 O mezech, hranicích, soudu a rozepři mezní i příslušenství jich v království Českém, jehož autorem je místosoudí Království českého Jakub Menšík z Menšteina. František Špatný uveřejnil v časopise Háj výtah z tohoto spisu, věnovaný problematice zářezů v kůře hraničních stromů

Foto Vladimír Lehký

(tzv. lizy). Lesním hranicím a jejich úpravě v 19. století se také věnuje článek A. Melichara Hranice lesní a jejich upravení. „*Hranice lesa jsou obyčejně příkopy, náspy, zídky, kamenné ploty, meze, cesty, jakož i myšlené rovné čáry od znalých pevných bodů, mezníků neb sadů zvaných. Není-li takových viditelných znamení hranic, považuje se za hranici lesa dosavadní drážnost v těch rozměrech, v jakých do poslední doby v pokojnosti se jí užívalo.*“

HÁJ A NÁRODNOSTNÍ PROBLEMATIKA 19. STOLETÍ

Háj obsahuje kromě roviny vzdělávací a osvětové také rovinu národnostní, která je neoddelitelnou součástí časopisu. Počátek jeho vydávání (1872) je datován do pohnutého období politických a národnostních bojů, které mají své kořeny hluboko v pol. 17. století. V důsledku porážky českého stavovského povstání na Bílé hoře roku 1621 a následné rekatolizace došlo k oklešťování českých stavovských práv, sociálním a demografickým změnám, a díky tomu k postupnému poněmčování národa (např. zrovnoprávnění českého a německého jazyka, zavádění německého jazyka do úřadů a škol). Na konci 17. století už byla čeština užívána převážně pouze venkovským obyvatelstvem a nižšími sociálními vrstvami obyvatel měst v centrálních oblastech Čech a Moravy. Z praktických důvodů ovládalo český jazyk i nižší úřednictvo velkostatků a kněží působící v českém prostředí. Od 18. století se v Čechách pozvolna rodilo národní hnutí, které po roce 1848 nabylo masových rozměrů. Situaci na počátku 19. století výstižně zachycují slova A. J. Puchmajera: „Tak již jsme klesli světu ku posměchu, že v Čechách Čechem být se brání Čechu.“

— Po rakousko-uherskému vyrovnání z roku 1867 se v Čechách zvedla vlna nacionalismu a odporu proti centralismu a dualismu. Roku 1871 vznikl projekt česko-rakouského vyrovnání, tzv. fundamentální články, které ovšem narazily na silný odpor Maďarů a Němců. Ignaz Plener, předák českých Němců, roku 1871 píše: „Přání Čechů z Čech – obnova starého státního práva, čechizace univerzity, školy a úřadu – znamenají pro Němce smrt.“ Boj o národnostní a jazykové vyrovnání se za těchto podmínek nemohl neodrazit v prvním českém lesnickém časopisu.

— Roku 1875 se jedná hlavně o články O praktické škole našeho mladého lesníka od Jana Jedlovského (Jan Doležal) a Lesnictvo a jazyk český od neznámého autora, který se zabývá národnostními poměry a používáním českého jazyka po roce 1848. „... lesník musí jazyk český

znáti. Neboť jest jazyk český prostředníkem mezi majetníkem lesa a lidem, v jehož středu žije, na němž poněkud závisí, s nímž mu i v nejrozmanitějších záležitostech jednati jest. To však mějme na zřeteli, že ačkoliv jazyk český dosavad do všech úřadů ještě nevnikl, přijde jednou doba, kde drahá naše mateřština důstojné a jí náležité místo ve vlastech našich zaujme. A nemělo by se lesnictvo naše na dobu tu připravovati?“

— „V dobách, jaké nyní pro vlast naši nastaly, v dobách takových nestačí jenom, aby zdárný vlasti syn bedlivým povinnostmi plněním prospíval národu: on musí i činem k rodné zemi své hlásiti se... nestačí jenom, aby český lesník, zajda do temného posvátného sloupoví, kam nezaznívá řev a lomoz půtek veřejného života, zahloubal se do zkoumání a obdivování se krásy a tajným vlnám přírody: on musí též s jasným čelem vstoupiti mezi lid, hlásati se pevným hlasem k přesvědčení svému přes všechny výsměšky, a jsa vzdělanější jiných, poučiti je dle nejlepšího vědění svého... Tak sezná každý, že jsme řádní lesníci a praví Čechové.“

ZÁVĚREM

V Háji a jeho příloze Myslivně dále naleznete např. články O odvodňování horských lesů, O umělém zúrodnování (hybridování) lesního stromoví, Zavináč smrkový v našich lesích, Vliv půdy lesní na zdar rostlinstva, Úvahy o podřízených rostlinách lesních (vřes), Nové hlasy o zalesnění Evropy, O palu střelných zbraní.

— Na závěr bych uvedla výňatek z krátkého článku s názvem Jak se může znázorniti i hluchoněmému ptačí zpěv sympatickým způsobem. Nechme nyní promluvit autora, pana Gerstäckera, který se pokusil vystihnout ptačí zpěv prostřednictvím barev: „*Nejlepší zpěv myslivci jest hlas věrného kosa; neb kos zpívá líbezně, takřka světle-zeleně, jak na jaře zelená jest ta pučící ratolest; a věrný je proto, že naše lesy i v kruté zimě neopouští. Po něm následuje hned skřivan; ten zpívá světle-modře, jako modrý ten blankyt nebeský, ke kterému třepetavými perutěmi se vznáší. K oběma předešlým řadí se těsně slavík, který tluče tmavě-modře, as tak, jak temně modré jest nebe v krásné májové noci. Potom přijde pěnice, jež pje růžově, kanár, jenž zpívá červeně, a fialový hlas má pěnkava. Konečně zpívá čermáček modro-šedivě, čížek žlutě, drozd tmavě-zeleně, vlaštovka bíle a sojka, ta se ozývá, jako by uhlem po zdi škrtnul, černě.*“

Mgr. Jitka Hemelíková, Archiv LČR

daňci nosí „lopaty“

Pro daňka jsou charakteristické lopatovitě rozšířené parohy. Ve zbarvené letní srsti převládá hnědorezavá nebo rezavá barva s výraznými bílými skvrnami.

V zimě zase převládá tmavohnědé zbarvení. Bílé skvrnky zcela zmizí. Spodní část je vždy světlá. Zimní srst se skládá z nízké ale husté podsady, hustých pestíků a řídce po celém těle rozsetých dlouhých „silných“ chlupů.

— Daňci nemají nikdy na krku hřívu jako jeleni. V oborách můžeme spatřit i daňky černé nebo krémové. Daňci shazují paroží až v dubnu a květnu. Přes léto jim vyrůstají parohy nové, které v srpnu vytloukají. Hmotnost vyspělého paroží bývá okolo 2 až 3,5 kg.

— Říje u daňčí zvěře probíhá v říjnu. Daňci ještě před říjí přicházejí na svá obvyklá říjiště, která si značkují „tlučením“ paroží do keřů a stromků a hlavně hrabáním. V této době si vyhrabávají mělké prohlubně, tzv. kotlíky, v nichž zanechávají pachovou „značku“, a to svoji moč.

— V říji se daněk ozývá chraplavým hlasem, který myslivci nazývají rocháním. V té době potom říjné daňky přichází za daňky do jejich teritorií a vybírají své partnery. V okolí se vždy vyskytuje několik mladých daňků, kteří ještě nemají svá teritoria. Stejně jako jelen, tak i daněk v období říje nepřijímá tolik potravy a značně ztrácí na hmotnosti. Často „zhubne“ o více jak 10 kg.

— V případě, že do jeho teritoria vnikne jiný daněk, dochází obvykle k souboji. Bojující jedinci do sebe plnou silou naráží paroží a snaží se kroucením hlavy protivníka přetlačit. Chvillemi od sebe odskočí, aby se vzápětí střetli znovu. Často se jim podaří zaklesnout parohy do sebe tak nešikovně, že trvá někdy velmi dlouho, než se jim podaří parohy od sebe odtrhnout. Jsou známy i případy, že se bojující daňci do sebe zaklesli tak, že už nemohli od sebe a hladem a vyčerpáním oba uhynuli.

— Jindy může jeden druhého usmrtit bodnutím paroží. Jednou jsem sám našel daňka ubodaného v souboji. Ovšem to se stává velmi zřídka. Často najdeme na říjištích, kde došlo k soubojům, část „lopaty“ nebo některou z výsad paroží. Zejména u mladších daňků dochází k ulomení lodyhy nad opěrákem, kde je paroh nejslabší.

— Daňky jsou březí 31 až 32 týdnů. Kladení mláďat pak probíhá obvykle začátkem června. Daňka kojí své mláďe asi 4 měsíce. Daňčata zůstávají u matky až do příštího jara.

— Hlavní potravou daňčí zvěře jsou různé byliny, tráva nebo větvičky keřů či stromů. Také ráda sbírá plody a semena. Je výjimečná i tím, že spásá rostlinky na „kyselých“ loukách, kterých si jiná zvěř nevšímá.

toulky Vodňanskem, krajem lesů a rybníků

LS Vodňany je rozsáhlá, její katastrální výměra činí 170 654 ha, z toho připadá téměř 15 116 ha na lesní půdu. Na 8 020 ha LS vykonává funkci OLH.

1 Sídlo LS Vodňany

2 Památný dub v oboře Sedlice

1 2 V Číčenicích musíte přestoupit z rychlíku do motoráčku, když se chcete dostat do Vodňan. Určitě stejně jako mne vás tam uvítá obří nádražní kocour Kuba, bedlivým zrakem přednosty stanice sledující výpravu vlaků. Inu – kde by jinde měl být kocour přednostou než v Číčenicích? Motoráček jel až za hodinu, prošel jsem si tedy kousek místní naučné stezky. Přišel jsem do míst, kde prováděl pokusy s létáním Vít Fučík, přezdívaný Kudlička. Žil ve 2. polovině 18. stol. na samotě Klūs, spadající pod obec Strpí. Šikovný řemeslník – truhlář, rezbář – s dobrou pověstí po celém vodňanském kraji, létával prý dávno před tím, než vzdušné výšiny dobyli se vši slávou bratři Montgolfierové.

— Podle pověsti „Ptačí muž“ dle ústních podání předávaných z několika generací si jednou přivázal kolem těla měchýře prasat, které naplnil bahenním plynem z okolních rybníků, navlékl se do obleku s křídly a přesně proti západnímu větru, směrem k Vodňanům, skočil z vikýře domku do vzduchu. Silnými, vypracovanými řemeslníckými pažemi mával jako pták. Docela úspěšně přeletěl blízky Strpský rybník. Za čas se pustil do Vodňan. Po čtvrtém letu do Vodňan spadl na hráz Černoháje. Polámal si žebra.

— Jaká byla skutečnost, zda to nebylo jinak, asi se již nedozvíme. Ponechme si proto alespoň romantickou představu.

— Let z Číčenic do Vodňan by byl určitě adrenalinový, ale přešizená záda z cestování byla přece jen příjemněj-

ší než polámaná žebra. Počkal jsem si raději na motoráček do Vodňan, kde mne již čekal lesní správce Ing. Viktor Blaščák. Nejprve jsem si krátce prohlédl město.

— Vodňany byly nejspíše založeny v místech původní slovanské osady Vodné, jsou vodami obklopené a mají s vodou spojené i jméno. První písemná zmínka pochází z r. 1317. Od roku 1336 bylo vedeno jako královské město, když nejdůležitější privilegia udělil Vodňanům Jan Lucemburský. V 15. století dolování zlata a zakládání dalších rybníků přispělo k rozvoji města. Žily tu i významné osobnosti jako spisovatelé Julius Zeyer, Otakar Mokřý, František Herites a malíř Jan Zrzavý.

LESNÍ SPRÁVA VODŇANY

Sídlí na okraji města blízko jednoho z rybníků a Střední rybářské školy. Organizačně je rozčleněna na 14 revírů a oboru Sedlice.

— Lesní správa se rozkládá ve středních polohách v nadmořské výšce od 350 m n. m. u hladiny Vltavy, po nejvyšší místo. Je jím Mladotický kopec nad Kraselovem, vysoký 703 m n. m. Z něj je překrásný, téměř kruhový výhled na celé podhůří Šumavy, na západě v pozadí s hřebenem Šumavy. Z nejvýchodnějšího místa Týna nad Vltavou do nejzápadnějšího místa – obce Malšice – je vzdušnou čarou téměř 50 km a z nejsevernějšího místa, obce Míreč u řeky Lomnice, je do nejjihušího místa na břehu rybníka Dehtáře přes 45 km. Lesy spravované LS Vodňany se nacházejí na 384 katastrálních územích okresů Písek, České Budějovice, Prachatice a Strakonice. Na území LS zasahují tři přírodní lesní oblasti: PLO Středočeská pahorkatina 8 080 ha, PLO Předhůří Šumavy 4 950 ha, PLO 15 Jihočeské pánve 2 085 ha. Zastoupení dřevin: smrk 58, jedle 1, borovice 17, modřín 3, douglaska 1, dub 9, buk 6, olše 1, lípa 2 %. V roce 2002 větrná smršť napáchala škody na 78 tis. m³, v roce 2004 na počátku roku mokřý sníh na 15 tis m³. V roce 2007 způsobil orkán Kyrill kalamitu v rozsahu 84 tis. m³. V loňském roce orkány Emma a Ivan způsobiley kalamitu ve výši 54 tis. m³.

— Lesní správa má ve správě 8 vlastních honiteb a oboru černé a daňčí zvěře Sedlice.

— V jihovýchodní části okresu Písek se na úpatí Všeteckých hor na území revírů Těšínov a Všeteč na rozloze 150 ha nachází demonstrační objekt Rabiň. Převážná jeho část je součástí genové základny dubu. Rozkládá se v nadmořské výšce 400–500 m, průměrné roční srážky činí 579 mm a roční teplota 7–8 °C.

— Nejrozšířenější jsou klimaxová společenstva 2. lesního vegetačního stupně bukodubového a 3. LVS dubobukového. Převládajícím cílovým hospodářským

- 1 2 souborem je soubor 23 hospodářství kyselých stanovišť nižších poloh s obmýtím 160 let (genová základna) a obnovní dobou 30 let. Cílem je v co největší míře využít přirozené obnovy a uchování místního edafotypu dubu. Ten se vyznačuje značnou vitalitou a s ní spojenou mezidruhovou agresivitou. Právě pro tyto vlastnosti upoutal pozornost. Stalo se tak v době, kdy na kulisové seči zcela potlačil uměle založenou borovou kulturu. Zajímavostí je, že smrk na kyselé ekologické řadě v porostech demonstračního objektu zajišťuje ve směsi s dubem a borovicí významnou produkční a ekonomickou úlohu, i když se jinak směs smrku s dubem nedoporučuje. Součástí demonstračního objektu jsou i výzkumné plochy VÚLHM, pobočky Opočno, založené za účelem sledování růstu a vývoje dubových nárostů s různým režimem výchovy.
- 1 Památné duby na revíru Všeteč
- 2 Kvalitní smrky u Barborky

PŘÍRODNÍ PARK PÍSECKÉ HORY

Přírodní rezervace mají výměru 235,29 ha, přírodní památka 46,14 ha. Jako přírodní park jsou vyhlášeny Písecké hory. Tento park svojí jižní částí zasahuje i na území revírů Všeteč a Tešínov. Výměra tohoto parku na území lesní správy je 1068 ha. Zde dochází k překryvu jak s přírodní rezervací, tak s genovou základnou. To samo o sobě svědčí o tom, že právě tyto lesy, které se nacházejí v jižní části Píseckých hor, bohatě naplňují požadavky na mimoprodukční funkce lesa. Jsou pro LS nejen z tohoto hlediska nejcennější.

— S panem lesním správcem a dalšími lesníky jsme navštívili několik zajímavých míst jak z pohledu lesnického, tak historie tohoto regionu.

— Na revíru Všeteč jsme se zastavili u dvou mohutných dubů na rozcestí lesních cest. Lesní správa je vybrala jako Významné stromy, státní ochrana přírody je potom dokonce klasifikovala jako Památné stromy. Bukové porosty s bohatým přirozeným zmlazením na tomto revíru jsou obrazně řečeno výkladní skříní lesní správy. Návštěvníci lesa mají možnost se obdivovat těmto lesům například u altánku, který pro ně lesní správa nechala vybudovat na Čertovce, na rozcestí cest pod přírodní rezervací Velký a Malý Kamýk. Že turisty lesní prostředí zajímá a že obdivují krásné stromy, o tom svědčí nápis pořízený některým z nich — „Král smrků“. Vloudila se ale

chybička. Mohutný smrk je vlastně douglaska. Lesníci se samozřejmě takto nepletou. V místě zvaném U Barborky mi ukázali skupinu mohutných opravdových smrků.

SOUČÁSTÍ LESNÍ SPRÁVY JE I VRÁŽSKO

To bylo kolébkou nejen lesníka Josefa Bohdaneckého. V regionu, ve kterém působí současná Lesní správa Vodňany, LČR, s. p., v minulosti patřily lesy také šlechtickému rodu Lobkowitzů, mimo jiné i jejich Drhovelskému panství. V devatenáctém století zde působil lesmistr Karel Bohdanecký. Sídli v objektu pro personál na zámku ve Vráži u Písku. Část zámeckého parku je ve správě Lesů České republiky, s. p., Lesní správy Vodňany. Proto se o zámku zmíníme trochu podrobněji.

— První osídlení kraje kolem Vráže lze datovat již do období let 1500 až 1000 př. n. l., tzv. lidem mohylovým. Výklad původu názvu Vráž má téměř tajemný nádech. Objevila se badatelská zjištění, že jde o místa, kde se čarovalo a prováděly pověrečné praktiky a konaly staroslovanské náboženské obřady. Slovo vražiti ve staroslovanských jazycích znamenalo totéž co čarovati.

— Osada Vráž, jako součást rozsáhlého území táhnoucího se od Písku až k Milínu a nazývaného „království“, byla založena v období německé kolonizace v první polovině 13. století. První písemnou zmínku o Vráži najdeme v podvržené listině krále Rudolfa Habsburského ze dne 4. 7. 1307, jíž bylo královské panství zvikovské zastaveno od české koruny do užívání největšímu jihočeskému feudálovi Jindřichu z Rožmberka.

— Zámek ve Vráži byl vybudován rodovou větví Popelů z Lobkowitz. Se stavbou bylo započato v roce 1868. Dohotověn byl až v roce 1875 a téhož roku 2. prosince vyhořel takřka do základů. Poté bylo započato znovu se stavbou a v roce 1881 odevzdává vídeňský architekt Flohr rodině Lobkowitzů zámek postavený v novogotickém slohu. Nejvíce času zde trávil významný český politik, první prezident České akademie věd a umění, maršálek Království Českého kníže Jiří z Lobkowitz. Po jeho smrti zámek osířel a sloužil jako lovecký zámček v dobách podzimních honů. Na podzim roku 1926 odkoupil zámček od rodiny Lobkowitzů Pomocný spolek pro péči a zdraví úředníků a zřizenců v Praze s úmyslem zřídit ze zámku zotavovnu pro soukromé úředníky.

— V prosinci 1932 byl záměček odprodán do trvalého vlastnictví Nemocenské pojišťovně. Ta přebudovala zotavovnu na sanatorium. Od roku 1937 zastavovaly ve Vráži dokonce rychlíky. Během druhé světové války bylo sanatorium zrušeno a přistavěním několika dřevěných ubikací sloužilo jako ozdravovna pro německé vojáky.

— V roce 1978 byl obci přiznán lázeňský statut se všemi atributy. V roce 1993 došlo k privatizaci objektu, který se tak stal soukromým lázeňským zařízením a svému léčebnému účelu slouží dodnes. Léčí se zde zejména nemoci neurologické a pohybového ústrojí.

— Syn Karla Bohdaneckého Josef (1846–1920), zdejší rodák, pokračoval v otcových lesnických stopách. Absolvoval stejně jako mnoho jeho významných současníků – lesníků Vyšší lesnickou školu v Bělé pod Bezdězem. Jeho celoživotním lesnickým působštěm potom bylo schwarzenberské Orlické panství – v letech 1866–1911. Ve svých 37 letech byl jmenován lesmistrem. Podle Lesnického naučného slovníku se do lesnické historie zapsal jako autor silných probírek v čistých smrčínách. Prosazoval, aby stromy rostly ve volném zápoji a do 15 let věku měly korunu až k zemi, do 35 let do dvou třetin výšky, a potom až do mytního věku do poloviny kmene. V první půli stáří porostu věnoval pozornost rozvoji mohutné asimilační plochy, zajištění velkého přírůstu a stability porostu a v druhé půli věku utváření válcovitého kmene.

— Tato metoda vycházela ze zkušeností z oblastí, ve kterých byly lesy v letech 1833–41 a 1868–72 postiženy větrnými a kůrovcovými kalámitami a pak byly obnoveny většinou sítí smrku a borovice. Bohdaneckého pěstební metody byly známy také v Německu a Rakousku, kde byly zvány hospodářstvím rychlého přírůstu.

— Lesmistr Josef Bohdanecký působil v letech 1888–1894 po lesmistru Josefu Zenkerovi i jako odborný ředitel a vedoucí lesnické praxe studentů na Lesnické škole v Písku.

— Lesní správa Vodňany má záměr umístit na památku významného českého lesníka Josefa Bohdaneckého na budovu zámku – lázni ve Vráži pamětní desku.

— Nedaleko od Vráže v lobkowitzké fořtovně bývalého vrážského polesí, která byla postavená v r. 1860, prožil mládí lesník, který je české i slovenské lesnické veřej-

nosti dobře známý ať z dlouhodobého působení jako odborník ochrany lesa na Ministerstvu zemědělství ČR, nebo jako rozhodčí na českých nebo mezinárodních soutěžích dřevorubců v disciplíně těžba – Ing. Josef Balek. Každoročně jezdil rozhodovat i na Slovensko do Námesťova, kde na něj kolegové rádi vzpomínají. I když působí přísným dojmem, nikdy nikoho nezarmoutil, šíří kolem sebe pohodu a i při rozhodování na dřevorubeckých soutěžích mladým začínajícím soutěžícím dokázal poradit. Otec Ing. Josefa Balka Karel na vrážské fořtovně, jak se v lesnické terminologii říkalo, „sloužil“ jako polesný. Pamětníci na pana polesného vzpomínají jako na boдрého lesníka s rozvážnou, ale veselou mluvou. V době, kdy slavil devadesáté výročí svého věku, byl nejstarším občanem Tálina, kde v té době žil. Po vinšovní řeči, kterou při oslavě tohoto výročí pronesl revírník Václav Kapusta, se pan Karel Balek srdečně zasmál a kromě jiného pravil: „Děkuji ti, Václave, ale musím ti říci, že tu a tam jsi nadstřeloval.“ Tato věta svým způsobem vypovídá o pohotovosti a svéráznosti pana Karla Balka.

— V roce 2007 Lesní správa Vodňany bývalou vrážskou fořtovnu opravila, je v ní byt pro lesníka a sídla dvou revírů – Vráž a Čižová.

REVÍR NETOLICE V LESÍCH BÝVALÉ OBORY

Na území současného revíru Netolice bývala v minulosti rožmberská obora, zvaná Netolická. Je to historicky, krajinářsky a památkově jedinečný fenomén v jihočeské krajině. Rozkládala se v prostoru na západ od okraje města Netolice, na dnešních správních územích obcí Netolice, Lhenice, Hracholusky a Malovice.

— Oplocenou oboru pro zvěř a lovecký záměček Nový Leptáč si zde začal budovat ke konci 16. století rožmberský regent Jakub Krčín z Jelčan (1535–1604). Vladaři Vilému z Rožmberka (1535–1592) se zde tak zalíbilo, že je vyměnil s Krčínem za Sedlčany a nechal si v centru obory postavit lovecký zámek nazvaný Kratochvíle. Renesanční zámek, který je dnes národní kulturní památkou, byl postaven vedle původní Krčínovy tvrze, která byla posléze zbořena.

— Při realizaci jejich plánů sice zaniklo pět drobných poddanských vesnic, avšak celý komplex byl natolik ojedinelý, že jej tehdejší rožmberský archivář, kronikář

**Rozcestník v Pekle
na revíru Netolice**

Zámek Kratochvíle

a historik Václav Březan neváhal zařadit na první místo v Čechách „...tu Pán sobě místo kvůli kratochvíli obrátiti ráčil, dal tu dělati obůrku pro králíky i sice velikou oboru, které rovně v Čechách není, jež bezmála v okolku dvě míle drží, plotem dřevěným ohraditi“. Staročeská míle měřila 11 224,77 m, obvod obory tak činil přes 22 km. Tomu odpovídá výměra cca 3000 ha. Chovali se zde hřebci a množství různé zvěře, jako první v jižních Čechách daňci, bažanti, ale i velbloudi, a dokonce i buvol. Na návštěvě u Rožmberků zde byl prakticky každý, kdo v té době v Čechách něco znamenal, včetně císaře Rudolfa II. V roce 1598, za morového povětrí, zde po celý rok sídlil rožmberský dvůr známého Petra Voka, Vilémova bratra a dědice panství. Petr Vok (1539–1611) byl v roce 1602 nucen kvůli dluhům netolické panství prodat císaři Rudolfovi II. Od té doby začala sláva Kratochvíle a obory pohasínat.

— Svou funkci uzavřené obory přestala pravděpodobně plnit hned po třicetileté válce, kdy měla poškozené oplocení a zvěř byla vyhubena vojáky, a také kvůli poválečným změnám majitelů, kterými se staly Eggenberkové a posléze Schwarzenberkové.

— V bývalé oboře je přes 30 rybníků, rybníčků a téměř zapomenutá technická památka – umělá stoka Krčinka, dlouhá asi 8 km, která sloužila k vodnímu pohonu různých pohyblivých atrakcí, strojů a obrazů v zámecké zahradě.

— Dodnes tvoří obora unikátní krajinný celek, tvořený promyšleně budovanou mozaikou lesů, luk, alejí a rybníků s množstvím významných archeologických a historických památek. Těmi jsou vedle několika původně renesančních statků, jako je Petrův Dvůr, Grejnarov a Švarcenberk, několik pravěkých mohylových pohřebišť a podobně. Jedinečný celek obory je i dnes místem uchráněným před vlivy zemědělské velkovýroby, výstavby a dalšími rušivými civilizačními zásahy. Díky tomu se zde zachovalo prakticky neporušené životní prostředí, které tak reprezentuje ukázkou zachovalé historické krajiny v její původní renesanční podobě. Netolická obora, spolu se zámkem Kratochvíle a historickým městem Netolice, je doslova spící princeznou v jihočeské krajině, dosud neobjeveným rájem a oázou klidu, které mají co nabídnout nejen milovníkům přírody a historie, ale všem turistům, cyklistům, hypoturistům, houbařům, rybářům, a také například rodinám s dětmi.

REVÍR NETOLICE LS VODŇANY

Revír Netolice sídlí v budově bývalého polesí a potom Lesní správy Netolice a rozkládá se na katastrální výměře 10 846 ha s plochou porostní půdy 1 453 ha v přírodní lesní oblasti 12 – Předhoří Šumavy a 11 ha v Jihočeské pánvi v převážně 3. a 4. lesním vegetačním stupni. Funkci OLH vykonává revírník pan Jan Řepa na 269 ha. Státní lesy zaujímají na revíru Netolice souvislé plochy na místech bývalé obory. Zastoupení dřevin představuje 62 % smrku, 13 % borovice, 9 % dubu, 5 % buku, 2 % modřínu, 1,5 % jedle, 1,7 % lípy a 1 % douglasky. Na revíru je nový LHP, oproti předchozímu byla téměř o čtvrtinu navýšena těžba.

— Pan revírník mne přivedl k Petrovu Dvoru z roku 1378, původně renesančnímu statku, správě panství a hospodářského zázemí zámku Kratochvíle, na kterém je umístěna pamětní deska tohoto znění: „Zde se narodil Josef John, 1802–1871, významný schwarzenberský lesník. Zasloužil se o vznik rezervace v Boubínském pralese.“ Projeli jsme částí bývalé obory na místo zvané Peklo s novým altánem, který zde nechala postavit lesní správa, a s hezkým výhledem na krajinu lesů, luk a rybníků. Před námi se rozprostíral les Chobot, les Lída a pod námi rybník Velký Hrbovský s hájnicí, kde pan revírník strávil dětství. V lokalitě Třebanka je kromě jiného vysazen porost douglasky z 80. let minulého století, na Setuni nad zámkem Kratochvíle jsme viděli ve smíšeném porostu mohutné douglasky.

— Odedávna patří k Netolicím chov koní. V nedávné minulosti zde byl významný chov koní v Hřebčíně Netolice, s. p., kde se v několika střediscích choval Netolický teplokrevník v počtu 200 ks plemenných klisen. Například na Novém Dvoře byla porodnice, v Žitné byl prováděn výcvik.

— Toto plemeno se v oblasti chovalo od 16. století a bylo dílem práce celých generací chovatelů. Chovaly se zde koně i pro lesní hospodářství. Po neúspěšné privatizaci tohoto podniku došlo k úplnému zániku chovu těchto dříve velice ceněných koní a dnes přežívá pouze několik klisen v drobných chovech.

— Populární jsou tradiční netolické dostihy na závoďišti u zámku Kratochvíle, které je již poslední v jižních Čechách. Ale to už se samozřejmě netýká netolických těžkých tažných koní. Na jednom z nich prý jezdil i Jan Žižka.

o lidech a lesnictví s Ing. Bedřichem Fišerem

O několika našich lesnících by bylo možno říci, že to jsou lesníčtí aristokraté. Vystupováním, seriózností, znalostmi i přirozenou inteligencí, charismatickým zjevem. Jak se říká – stará škola.

Je to Ing. Jan Duha, bývalý ředitel LZ Vrchlabí a vedoucí odboru na ředitelství LČR, s. p., byl jím Ing. Pavel Bednář, lesní rada u pana Kinského ve Žďáru, je jím Ing. Pavel Kyzlík, bývalý tajemník ČLS, a je jím například také Ing. Bedřich Fišer, bývalý oblastní inspektor LČR, s. p., v Písku. A tak když lesní správce LS Vodňany Ing. Viktor Blaščák vybíral z jihočeských emeritních lesníků tip na rozhovor, padla volba na Ing. Bedřicha Fišera.

— S panem Ing. Bedřichem Fišerem jsme se setkali v příjemném prostředí lovecké chaty v oboře Sedlice. Nejprve vyvrátil domněnku, že pochází z jižních Čech:

— „Původem jsem Středočech, pocházím z Nučic nedaleko Prahy. Proto také větší část svého lesnického profesního života jsem prožil ve středních Čechách.“

Kde všude jste působil?

— „Po škole a vojně jsem nastoupil na tehdejší Lesní závod Nižbor jako pěšební inspektor. Byl to v roce 1957, kdy končil lesní průmysl. Lesník měl na starost kolem 500 ha lesa. Na lesním závodě bylo jedno auto, Škoda Tudor, o které se dělil ředitel s MTZ. Lesníci jezdili na motorkách. Zvykali si i na jiný způsob práce a nová pravidla. Stalo se i to, že lesník přinesl základní údaje pro úkolové listy na pytlících od mouky, nebo polesný při uzávěrcě vysypal na závodě na stůl z brašny kupu papírů a řekl: „Tak tady to máte, ani nevím, co tam ten kluk (technik) našmudlal.“

Kde jste pokračoval potom?

— „K lesnickému vzdělání jsem vystudoval vysokou ekonomickou školu a pracoval jsem v odbytu na Krajské správě lesů Praha, pozdějším Podnikovém ředitelství státních lesů Praha. Potom jsem působil ve Výzkumném ústavu lesního hospodářství a myslivosti v útvaru lesnické ekonomiky, dnes by se řeklo jako systémový analytik. Pripřavoval jsem ekonomické úkoly pro zpracování počítačem. V té době to byl sálový počítač Minsk 2. Po šesti letech práce v této funkci jsem se stal ekonomickým náměstkem ředitele ústavu a po poměrně krátké době náměstkem pro výzkum.

Čím se tehdy zabýval výzkumný ústav?

— „Významným úkolem bylo řešení problematiky imisí na Krušných, Jizerských, Lužických a Orlických horách. V myslivosti byl nejvýznamnějším problémem úbytek drobné zvěře a choroby lovné zvěře. Po tzv. sametové revoluci jsem určitý čas pracoval na ministerstvu zemědělství v sekretariátu náměstka ministra pro lesy a kratší dobu i jako ředitel odboru lesnické politiky a ekonomiky. Bylo to období transformace státních lesů. Tam jsem se setkával i s kolegy ze Slovenska, vzpomínám na návštěvy Doc. Ing. Jozefa Konopky, nynějšího ředitele Národního lesnického centra ve Zvolenu.“

Jak jste se ze středních Čech ocitl v jižních Čechách?

Ing. Bedřich Fišer u lovecké chaty v oboře Sedlice

— „Na základě výběrového řízení na oblastního inspektora LČR, s. p., v Písku. Chtěl jsem se na stará kolena vrátit do lesů a v jižních Čechách jsem měl a mám řadu známých a přátel-lesníků. Do Písku jsem se přestěhoval v roce 1993. Oblastní inspektorát tehdy byl především metodickým a kontrolním pracovištěm. Spadaly pod něj tři lesní správy: LS Vodňany, kde působil Ing. Viktor Blaščák, mladší iniciativní a pokrokový správce. Lesním správcem ve Vodňanech je dosud. Je to vodňanský patriot. Na tehdejších lesních správách Milevsko a Tábor sloužili starší zkušení praktici Ing. Dušan Ressler a Jan Kasl. K inspektorátu ještě po inspekční stránce náležel Lesní závod Vimperk, který řídil Ing. Mgr. Miloslav Zevl. V té době probíhaly restituce, vracely se i velké majetky, služba byla náročná. Vždy jsem se snažil ctít kompetenci lesních správců, nezasahovat do jejich práce a spíše jim pomáhat.“

Jak se vám u LČR pracovalo?

— „Jak říkám, začátky byly sice náročné, ale práce mne těšila. Také proto, že jsem byl obklopen dobrými, odborně zdatnými a zodpovědnými lidmi. Myslím si, že v té době ředitelství LČR i více spoléhalo na poctivost a kompetentnost lidí na inspektorátech a lesních správách. Byl uvolněn prostor pro pěstování a ochranu lesa.“

Již téměř patnáct let užíváte zaslouženého odpočinku. Mnoho vašich vrstevníků vás následovalo, nastoupila mladší generace. Jaký má k vám vztah?

— „Velice mne těší, že jejich vztah je velice kolegiální. Starší člověk je citlivý na to, jak se k němu mladší chová. Nemohu si stěžovat, chovají se stejně, jako když jsem byl jejich šéfem. K úctě ke člověku, profesi a tradicím je vede Lesní správce Ing. Viktor Blaščák. Má je i k tomu, aby si doplňovali vzdělání. Vede je k náročnosti a vybírá si lidi, kteří jsou schopni a ochotni to podstoupit.“

pojdte hádat a soutěžit s Lupínkem a Jehličkou

Jehlička a Lupínek si pro vás, děti, připravili další zajímavou soutěž, kde uplatníte svou vlastní fantazii. Nakreslete nám obrázek se zimní tematikou a vším, co se vám v lese v zimě líbí nebo nelíbí anebo co byste v zimě v lese rády viděly nebo zažily. Své kresby a výtvary zasílejte do 15. února na uvedenou adresu. Na obálku připište „Jehlička a Lupínek“.

Adresa:

Redakce časopisu Lesu zdar,
Přemyslova 1106,
501 68 Hradec Králové

Výherci z listopadového čísla:

Martin Liška, Jevišovice; Kristýna Kotková, Kyjov;
David Malarik, Kralovice; Simonka Vítovcová, Kralovice

Oprava informací uvedených v Lesu Zdar 12/08 strana 35 – Přehled vzdělávacích aktivit u LČR za rok 2008: KŘ Brno – počet dětí účastníků se vzdělávacích aktivit je 1915; čas strávený zaměstnanci na těchto aktivitách je 162 hodin, počet lesních pedagogů je 6.

lesní pedagogika na LS Černá Hora

Dne 17. října 2008 uspořádali zaměstnanci Lesní správy Černá Hora pod vedením svých kolegů, vyškolených lesních pedagogů Jaroslava Špačka, Ondřeje Schulze a Maria Lanči, pro děti z pěti okolních základních škol Den s Lesy České republiky. Hlavní tíha přípravy ležela na oněch „třech statečných“, v závěru a při akci samotné už se zapojili všichni, kdo neměli neodkladné pracovní povinnosti.

V areálu rekreačního střediska Jižní Portál nedaleko obce Újezd u Černé Hory jsme přivítali 213 dětí (v doprovodu pedagogů) z 3.–6. ročníků základních škol z Černé Hory, Lomnice u Tišnova, Tišnova – Smíškovy ulice, Blanska – Salmovy ulice a Boskovic – Sušilovy ulice.

Ranní chlad jinak slunečného podzimního dne přitáhl děti k zapálenému táboráku. Čas do oficiálního zahájení akce mohly také věnovat prohlídce výstavy předmětů spojených s lesem a hospodařením v něm. Zhlédly mimo jiné ukázky výrobků ze dřeva – šindele, dřevěné stavebnice, ptačí budky, nářadí používané ke kácení – motorovou pilu, lopatku, klín, sazenice lesních dřevin, sekeromotyku a sazeč, trofeje srnce, muflona, daňka a prasete divokého, lovecké zbraně a vycpaniny bažanta, sluky a selátka divočáka. Právě vycpaniny se proti našemu očekávání těšily největšímu zájmu, mysleli jsme, že největší pozornost, zejména u chlapců, vzbudí zbraně.

— Úvod patřil loveckým fanfárám, přivítání přítomných a krátkému představení hostitelské lesní správy.

— Pak jsme předvedli dětem ukázky, tematicky spojené s lesařinou. Revírník – sokolník s jestřábem na rukavici jim vysvětlil, jak se kdysi lovecký dravec využíval k lovu. Kynologové z řad zaměstnanců představili různá plemena loveckých psů. Místní živnostník předvedl práci s motorovou pilou, přibližování dříví koněm a také univerzálním traktorem. V průběhu této ukázky komentátor krátce přiblížil dětem celý cyklus pěstování lesa od výsevu ve školce až po mýtní těžbu. V závěrečné ukázce se z jiného revírníka stal westernový jezdec a svým uměním roztleskal všechny přítomné.

— Hlavní částí dne byla soutěžní stezka nazvaná „Les – kamarád“, na kterou se postupně vydaly všechny děti, rozdělené do 21 družstev po 8 až 12 členech. Každé družstvo mělo své jméno – soutěžily např. Lišky, Pavouci, Jezevci a Kachny, ale také Akáty, Duby a Javory a další. Na přibližně dvoukilometrové trati, vyznačené v okolním lese, čekalo na děti 10 stanovišť a na nich kolegové lesáci s různými úkoly. „Klasické“ disciplíny jako střelbu ze vzduchovky, řezání špalíků ruční pilou, hod šiškou do košíku, poznávání stromů, jejich větvíček, semen a šišek a také dřeva doplnily úkoly neobvyklé – se zavázanýma očima měly děti podle vůně poznat levanduli, včelí vosk, pryskyřici nebo sušené houby, podle hmatu v látkovém sáčku třeba paroh, kamínek, peříčko, kousek kůry a také

zapamatovat si a následně vyjmenovat 15 přírodnin, které jim kolegové ukázali jen na okamžik a zase přikryli.

— Přestože jsme neměřili čas a rozhodující byly získané body, děti celou trasu stezky běžely, v cíli se zájmem a zvědavostí odevzdávaly kartičky s bodovým hodnocením a na výsledkové tabuli sledovaly své umístění.

— Aby se děti nenudily, než jejich kamarádi absolvují stezku, v areálu střediska mohly hrát fotbálek, vyzkoušet svou sílu při přetahování lanem, prolézat pavučinu z provázků tak, aby neprobudily pavouka – nerozechvěly zavěšenou rolničku, mohly si pohladit koně a ty odvážnější se na něm i svezly pod pečlivým dozorem majitele.

— Dětem během dopoledne řádně vyhládlo, takže klobásky z udírny, které jsme pro ně připravili, šly rychle na odbyt, stejně jako teplý čaj z várnice.

— Všechno má svůj konec, i my jsme tedy za zvuků fanfár vyhodnotili výsledky a drobnými upomínkovými předměty podělili všechny děti. Na prvním místě se shodným počtem bodů skončila hned 2 družstva – Akáty a Bažanti ze ZŠ Boskovice Sušilova, druhé místo obsadily Buky ze ZŠ Černá Hora a třetí místo Kuny opět ze ZŠ Boskovice Sušilova.

— Den s LČR se po všech stránkách vydařil. Četli jsme to ve spokojených tvářích dětí, které se s námi zjevně nenudily, slyšeli jsme chválu i z úst pedagogů a konečně jsme se pobavili i my, třebaže jsme z takového počtu příslušníků „počítači a televizí zkažené generace, divočejší než pytel blech“ měli původně trochu strach. Děti nás ale mile překvapily jak svým bezproblémovým a bezprostředním chováním, tak zájmem o vše, co jsme pro ně uchystali, a většina i svými znalostmi.

— Ukázali jsme dětem, čím vším může být les a kdo jsou lidé v něm. Právě to bylo naším cílem. Nebyla to ovšem první akce z oblasti lesní pedagogiky, kterou naši lesní pedagogové uspořádali, byť byla počtem zúčastněných a zapojením všech zaměstnanců největší.

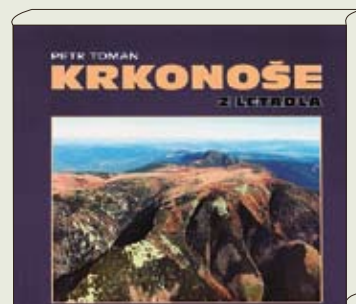
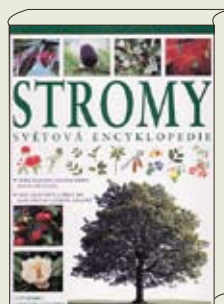
— Revírník Jaroslav Špaček již několik let spolupracuje se Základní školou Předklášteří u Tišnova, kde vede ekologický kroužek a u příležitosti Dne země pořádá pro žáky 5. ročníku ZŠ pochůzku po lese spojenou s přednáškou o lesním hospodářství a výsadbou sazenic lesních dřevin. Podobně se věnuje i dětem ze Základní školy Dolní Loučky a na vycházku k místní zajímavosti „Jubileum“ (skupina douglasek vysázená v roce 1908 u příležitosti 60. výročí nástupu císaře Františka Josefa na rakousko-uherský trůn) doprovodil i tišnovské důchodce. Pro žáčky mateřské školy Černá Hora připravil spolu s pozemkářem Ondřejem Schulzem vycházku do blízkého lesa a jejich věku přiměřené hry v tomto přírodním prostředí.

— Revírník Mario Lanča zaujal dvě třídy druháků ze Základní školy Tišnov – Smíškova besedou o zvěři v lese a šestáky ze Základní školy Lomnice přednáškou na téma Les – ekosystém živých organismů a neživého prostředí, myslivost, o čemž svědčí skutečnost, že její děti vydržely poslouchat vždy dvě vyučovací hodiny.

— O práci lesních pedagogů je v poslední době patrný velký zájem zejména mezi základními školami, vycházky s dětmi a besedy by kolegové mohli pořádat každý týden a po Dni s LČR nás školy bombardovaly telefonáty, proč nebyly pozvány také.

— Tak snad někdy příště.

nové odborné publikace a knihy z oboru lesnictví a příbuzných oborů

LESNÍ PEDAGOGIKA A JEJÍ MÍSTO V REGIONÁLNÍCH VZDĚLÁVACÍCH PROGRAMECH

— Sborník referátů ze semináře (Demonstrační objekt Boršov na území Lesní správy LČR Svitavy, 12. 9. 2008), který pořádaly Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové, za finanční podpory Krajského úřadu Pardubice. Vyd. Lesy České republiky, s. p., Hradec Králové, 2008

/předáno ing. Lucií Wojtylovou z Ředitelství LČR technické knihovně LČR HK/

NÁRODNÍ LESNICKÝ PROGRAM PRO OBDOBÍ DO ROKU 2013

— V současnosti jsou Národní lesnické programy považovány za koncepty pro uplatnění trvale udržitelného obhospodařování lesů při dlouhodobém zlepšování konkurenceschopnosti lesního hospodářství způsobem, který respektuje národní suverenitu. Jsou součástí státní lesnické politiky a zároveň je v nich naplňována Lesnická strategie pro Evropskou unii. Mají poskytovat plánovací rámec pro vymezení vlivů jiných sektorů na lesnickou politiku, zvýšit povědomí o důležitosti lesů a zajistit spoluúčast zodpovědných resortů vlády a zájmových skupin na řešení problémů lesů a lesnictví, vytvořit předpoklady k zajištění příslušných kapacit a mají se zaměřovat na sporné otázky, jejichž řešení je v kompetenci různých státních institucí. Národní lesnický program pro období do roku 2013, který byl také distribuován jako volná příloha časopisu Lesnická práce č. 11/2008, aktualizuje a doplňuje Národní

lesnický program, který schválila vláda ČR svým usnesením č. 53 dne 13. ledna 2003 a který respektuje mezinárodní smlouvy, dohody, úmluvy a směrnice Evropské unie. Z pověření Ministerstva zemědělství vydal Ústav pro hospodářskou úpravu lesů Brandýs nad Labem, Praha, 2008

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

JAK NA HANDICAPY LESNÍHO PEDAGOGA

— Sborník z pracovního vzdělávacího semináře (Kouty nad Desnou, 12.–13. 11. 2008), který pořádal Ústav zemědělské ekonomiky a informací. Součástí sborníku je nosič CD s digitální verzí sborníku. Vyd. Ústav zemědělské ekonomiky a informací, Praha, 2008

/darováno ing. Lucií Wojtylovou z Ředitelství LČR technické knihovně LČR HK/

FLOODPLAIN FORESTS OF THE TEMPERATE ZONE OF EUROPE (Lužní lesy mírného pásma Evropy) editoři: Emil Klimo (vedoucí), Herbert Hager, Slavko Matić, Igor Anić a Jiří Kulhavý

— Anglicky psaná unikátní publikace nabízí čtenářům ucelený pohled na problematiku lužních lesů v Evropě s využitím odborných a aktuálních poznatků z jednotlivých evropských zemí. Kniha je výsledkem spolupráce tří významných univerzitních pracovišť: Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, univerzity v Zagrebu a univerzity BOKU Vídeň. Autorsky na ní spolupracovalo téměř 60 odborníků ze 17 evropských zemí. Kniha je rozdělena do dvou

základních částí. První je věnována souhrnným poznatkům o lužních lesích v Evropě (geologie, historie, pěstování, ochrana lužních lesů atd.). Druhá část knihy je věnována lužním lesům v evropských zemích. V 17 kapitolách autoři seznamují čtenáře s lužními lesy v Rakousku, Bosně-Hercegovině, Bulharsku, Chorvatsku, České republice, Francii, Německu, Maďarsku, Nizozemsku, Polsku, Rumunsku, Rusku (evropská část), Srbsku, Slovensku, Slovinsku, Švýcarsku a Ukrajině. Publikace vznikla především díky myšlence a úsilí hlavního editora profesora Emila Klima.

Vyd. Lesnická práce, s. r. o., Kostelec nad Černými lesy, 2008

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

VLIV LUŽNÍHO LESA NA VÝSKYT KOMÁŘŮ NA JIŽNÍ MORAVĚ Oldřich Šebesta

— Vodní režim lužních lesů jižní Moravy s častými záplavami je velmi příznivý pro pravidelný a často masový výskyt různých druhů obtížného hmyzu. K nejněžšímu a nejvíce obtížným krev sajícím druhům hmyzu patří komáři. Právě oblasti v okolí dolních toků řek Moravy a Dyje jsou známy svými tzv. komářími kalámitami, které v jarním nebo letním období nastávají po záplavách a povodních. Příprava této publikace byla vedena snahou autora, který se na jižní Moravě touto problematikou zabývá po mnoho let, shrnout současné poznatky o biologii komárů a současných možnostech jejich hubení do přehledné příručky. Pub-

likace se postupně věnuje hlavním oblastem výskytu kalámitných druhů komárů, biologii a určování komárů, jednotlivým druhům komárů v lužním lese, možnostem omezení výskytu komárů (likvidaci líných komárů a opatřením proti dospělým komárům a komářími larvám) a boji proti komárům na Břeclavsku, včetně faktorů snižujících účinnost zásahů proti komářími larvám v době letních záplav. Připojeny jsou klíče k určování komárů lužních lesů jižní Moravy podle larev IV. stadia a podle stavby hypopygia samečků.

Vyd. Biosférická rezervace Dolní Morava, o. p. s., Lednice, 2007

/přiděleno technické knihovně LČR HK/

TRADIČNÍ KRAJINNÉ PROFESE A KRAJINOTVORNÉ AKTIVITY ČLOVĚKA. VZNIK A VÝVOJ KULTURNÍ KRAJINY, MANAGEMENT KULTURNÍ KRAJINY, TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ

(Traditional landscape professions and landscape activities of land. Origins and development of cultural landscape, cultural landscape management, sustainable development)

Jan Vybíral a Jaromír Kolejka

— Brožura, která je napsána v českém a anglickém jazyce, chce poskytnout vybrané základní informace o vývoji krajiny ve středoevropském kontextu se zdůrazněním specifík oblasti Biosférické rezervace Dolní Morava a o podílu hlavních krajinářských profesí, využívajících krajinu jako svůj výrobní prostředek, na vytváření charakteru a struktury

kulturní krajiny, která je součástí světové sítě biosférických rezervací. Ukazuje důležitost poznání a analýzy historie jako základu pro odhad trendů vývoje a požadavků společnosti na krajinu do budoucna. Snaží se ukázat, že nejvyšší efektivnost rozvoje regionu bude dosažena tehdy, když se dospěje k co nejširší dohodě o podobě a způsobu naplňování společné vize regionu, a tím i podílu odpovědnosti za stav a způsob užívání přírodního a kulturního bohatství v současnosti i v budoucnu. Jde o složitý proces vedoucí k vytvoření a přijetí koncepce trvale udržitelného využívání přírody a ochrany a využití kulturního bohatství jako odkazu našich předků v kulturní krajině. Dohoda v otázce vztahu společnosti k problematice životního prostředí a k hodnotám kulturní krajiny je prospěšná pro dnešní i budoucí generace lidské společnosti v měřítku místním, regionálním a světovém. Vyd. Biosférická rezervace Dolní Morava, o. p. s., Lednice, 2008 /přiděleno technické knihovně LČR HK/

100 NEJZAJÍMAVĚJŠÍCH STROMŮ BIOSFÉRICKÉ REZERVACE DOLNÍ MORAVA

Petr Maděra, Miloš Pejchal, Luboš Úradníček, Přemysl Krejčířík, Jaromíra Dreslerová, Martin Klimánek, Tomáš Mikita, Martin Čermák, Ludka Čížková, Dalibor Lička a Petr Čupa
— Kniha obsahuje sto zajímavých mohutných stromů, které prezentují velkou škálu dřevin rostoucích na přírodně a kulturně velmi bohatém území jižní Moravy. Fotografie stromů s popiskami doplňuje obecný text, který nejprve informuje o dané skupině dřevin, a potom se věnuje jednotlivým druhům v rámci skupiny. U jednotlivých druhů je uveden popis, ekologie a rozšíření, význam a maximální rozměry v České republice, na Slovensku, v Evropě, v Severní Americe... Vyd. Biosférická rezervace Dolní Morava, o. p. s., Lednice, 2007 /přiděleno technické knihovně LČR HK/

STROMY – SVĚTOVÁ ENCYKLOPEDIE (originál knihy vydala Joanna Lorenz v roce 2003)

Tony Russell a Catherine Cutler
— Kniha se věnuje stromům ve všech jejich podobách – od houževnatých jehličnanů a listnáčů až po obyvatele pouští a tropické palmy. Ukazuje, jak úžasný organismus je strom, popisuje rozmanitost dřevin našeho světa a dokazuje, co všechno přináší naši planetě. První část knihy popisuje původ stromů, jejich vývoj, způsob života i růst,

rozmnožování a také jejich hynutí. Ukazuje podrobně jejich olíštění, kůru, květy, plody, pupeny i semena a všechny detaily, které hrají důležitou roli v životě stromů. Stromy oživují bezmála všechny přírodní krajiny, od horských hřebenů až po úroveň mořské hladiny, a dovedou se přizpůsobit různým podmínkám. Odolávají tropickým vedrům, mrazivému chladu severních oblastí, soli a větru u moře i znečištění ve městech. A to vše přispívá k vývoji a proměnám stromů. V druhé části knihy čtenář najde přehlednou encyklopedii většiny známých, neobvyklých nebo ekonomicky či ekologicky důležitých druhů celého světa. Přináší podrobný popis stromu, údaje o jeho výšce, tvaru, barvě i tvaru listů a o podmínkách, kdy kvete a přináší plody. Vzhled a nejzajímavější vlastnosti jsou popsány tak, aby usnadnily určení. Knihu provází více než 1400 akvarelů a mapek s rozšířením stromů a 300 fotografií od Petera Andersona a Sidneye Teoa, které vystihují pozoruhodné podrobnosti ze života dřevin. Vyd. Fortuna Libri, Praha, 2007 /zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

KRKONOŠE Z LETADLA Petr Toman

— Jen málo míst, jako například úbočí Sněžky, nabízí podobný nadhled na naše hory jako kokpit aeroplánu. I na prvotřídních vyhlídkách a na rozhlednách nezapomenou připomenout tu vrcholy smrků, tu trsy trávy na hraně karu,

že stojíme víceméně pevně nohama na zemi. Na vrcholech kopců našim zrakům zůstává ukryto dno údolí a rozhledy skrz údolí nabízejí úplně jinou perspektivu. Mezeru mezi pohledem map, mluvících jen řečí zástupných symbolů, a pohledem poutníka, jenž se sice dotýká přírody všemi smysly, ale jemuž jsou skryty mnohé prostorové souvislosti, vyplňuje obrazová publikace Petra Toman, který fotografuje Krkonoše z letadla více než patnáct let. Pohledy na nevšední krásu nejvyšších českých hor doprovodili slovem redaktori časopisu Krkonoše – Jizerské hory, Mgr. Jiří Bašta, Jiří Dvořák a Mgr. Radovan Vlček. Vyd. vydavatelství ZiT, Ivana Tomanová, Svoboda nad Úpou, 2008 /zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

MINIATURNÍ A ZAKRSLÉ JEHLIČNANY NEJVHODNĚJŠÍ DRUHY PRO VAŠI SKALKU I ZAHRADU

Jana Šustrová a Jan Šustr
— Miniaturní a zakrslé jehličnany mají při tvorbě zahrad i skalek své nezastupitelné místo. Dokáží jim při vhodné kompozici a výběru druhů vdechnout jedinečnou podobu a podtrhnout jejich krásu. Tato publikace poskytuje rady všem, kteří se rozhodli založit si, předělat či jen vhodně doplnit svou zahradu nebo skalku. Přináší užitečné informace o ročních přírůstcích jednotlivých druhů a kultivarů miniaturních a zakrslých jehličnanů. Poskytne tipy, kde je vhodné je pěstovat, jaké postupy dodržet, případně čeho se naopak

vyvarovat. V knize jsou uvedeny také některé konifery, které svým vzrůstem nenáležejí mezi miniaturní ani zakrslé jehličnany, avšak jako solitérní rostliny mají nezastupitelnou funkci v jakékoliv zahradní tvorbě. Kniha obsahuje velké množství barevných fotografií, které umožní získat komplexní představu o druzích a kultivarech, které lze v našich podmínkách úspěšně pěstovat. Vyd. nakladatelství Computer Press, a. s., Brno, 2007 /zakoupeno v síti knihkupců pro technickou knihovnu LČR HK/

Dále přibýly do technické knihovny následující digitální nosiče:

STARÉ A PAMÁTNÉ STROMY V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A VE SLEZSKU (SESTAVIL J. E. CHADT (ŠEVĚTÍNSKÝ) V PÍSKU, 1913)

— CD obsahuje oskenovanou knihu lesníka Jana Evangelisty Chadta (Ševětínského). Vyd. Česká lesnická společnost – pobočka Stromy, Praha, 2007 /darováno Českou lesnickou společností, Pobočkou Dendrologickou Dobřichovice, technické knihovně LČR HK/

TOULKY S LESNÍKEM: ZIMA, JARO, LÉTO, PODZIM

— DVD obsahuje cyklus filmů určených především dětskému divákovi v rámci výuky lesní pedagogiky. Vydal Ústav zemědělských a potravinářských informací pro Ministerstvo zemědělství, Praha, 2007 /darováno ing. Lucíí Wojtylovou z Ředitelství LČR technické knihovně LČR HK/

Jiří Uhlíř

aktualizace platných norem

V měsíci prosinci došlo k aktualizaci těchto norem:

Nové normy

ČSN EN 1927–1 (480064) Jehličnatá kulatina – Třídění podle jakosti – 11.2008
ČSN EN 1927–2 (480064) Jehličnatá kulatina – Třídění podle jakosti – 11.2008
ČSN EN 1927–3 (480064) Jehličnatá kulatina – Třídění podle jakosti – 11.2008
ČSN EN 14761 + A1 (492131) Dřevěné podlahoviny – Parkety z rostlého dřeva – 11.2008
ČSN EN ISO 13790 (730317) Energetická náročnost budov – 11.2008
ČSN 736129 Stavba vozovek – Postřikové technologie – 11.2008
ČSN EN 12271 (736145) Nátěry – Specifikace – 11.2008
ČSN EN 1317–5 + A1 (737001) Silniční záchytné systémy – 11.2008

Opravy a změny norem

ČSN 733610 Navrhování klempířských konstrukcí – 11.2008 Změna Z1
ČSN EN 14388 (737063) Zařízení pro snížení hluku silničního provozu – 11.2008

Seznam všech platných norem (pouze výše zmíněných vybraných řad) je na intranetu v sekci Archiv LČR – program sgArchiv IW – sekce normy.

Odebírané řady

01 09 Environmentální management
48 Lesnictví
49 Průmysl dřevozpracující
73 Navrhování a provádění staveb
75 Vodní hospodářství

Odvětvové technické normy

TNV 75 Vodní hospodářství
TNO 83 Odpadové hospodářství

Ivo Šlesinger

**SPOLEK POSLUCHAČŮ FAKULTY LESNICKÉ A DŘEVAŘSKÉ
MENDELOVY ZEMĚDĚLSKÉ A LESNICKÉ UNIVERZITY V BRNĚ
SI VÁS DOVOLUJE POZVAT NA VÝROČNÍ**

REPREZENTAČNÍ PLES LESNICKÉ A DŘEVAŘSKÉ FAKULTY

1919–2009

Akce je pořádána pod patronací děkana
Lesnické a dřevařské fakulty MZLU v Brně doc. Dr. Ing. Petra Horáčka.

TERMÍN A MÍSTO KONÁNÍ:

**PÁTEK 6. BŘEZNA 2009 OD 19.00 HODIN
V PROSTORÁCH HOTELU INTERNATIONAL, HUSOVA 16, BRNO**

REZERVACE VSTUPENEK NA TEL.: 545 134 301

**MOŽNOSTI UBYTOVÁNÍ: HOTEL INTERNATIONAL, TEL.: 542 122 111
KOLEJE J. A. KOMENSKÉHO, TEL.: 545 128 318**

**V MĚSÍCI ÚNORU
OSLAVÍ VÝZNAMNÁ ŽIVOTNÍ JUBILEA
TITO PRACOVNÍCI LČR:**

PADESÁTINY

LADISLAV JEŘÁBEK	LZ DOBŘÍŠ
VLADIMÍR KANTOR	LZ KLADSKÁ
MILAN KOUTNÝ	LS FRENŠTÁT P. R.
FRANTIŠEK MACH	LZ BOUBÍN
JAROSLAV PETRLA	LZ ŽIDLOCHOVICE
DANA PINKOVÁ	LS DĚČÍN
MILENA SMUTNÁ	LZ KONOPIŠTĚ
ING. ANTONÍN ŠIMEK	KŘ ZLÍN

ŠEDESÁTINY

JIŘÍ HLEDÍK	LZ ŽIDLOCHOVICE
JAROSLAV MIKEŠ	LZ BOUBÍN
LADISLAV BIŠKO	LS DVŮR KRÁLOVÉ
ING. PAVEL HÁJEK	LS JAVORNÍK
ING. JAROSLAV JONÁŠ	ŘEDITELSTVÍ
ANTONÍN MAŇUR	LS HLUBOKÁ N. VLT.
FRANTIŠEK SLACH	LS PLASY
ING. PAVEL TRUMPEŠ	LS MĚSTO ALBRECHTICE
JIŘÍ VESELÝ	LS LUŽNÁ

**VŠEM JUBILANTŮM
PŘEJEME HODNĚ ZDRAVÍ A ŠTĚSTÍ
DO DALŠÍCH LET.**

1 2
3 4
7 5 6

Z území LS Vodňany:

- 1 Les a odpočinkové místo Peklo
 - 2 Výměra LS Vodňany sahá pod hrad Zvíkov
 - 3 Porost s douglaskou na revíru Netolice
 - 4 Zmlazení buku pod Kamýkem na revíru Všetec
 - 5 Šumavská vyhlídka
 - 6 Černá zvěř v oboře
- foto: Jaroslav Junek

- 7 Altán v areálu ZŠ Dolní Lomná byl postaven v rámci Programu 2000 LS Jablunkov

